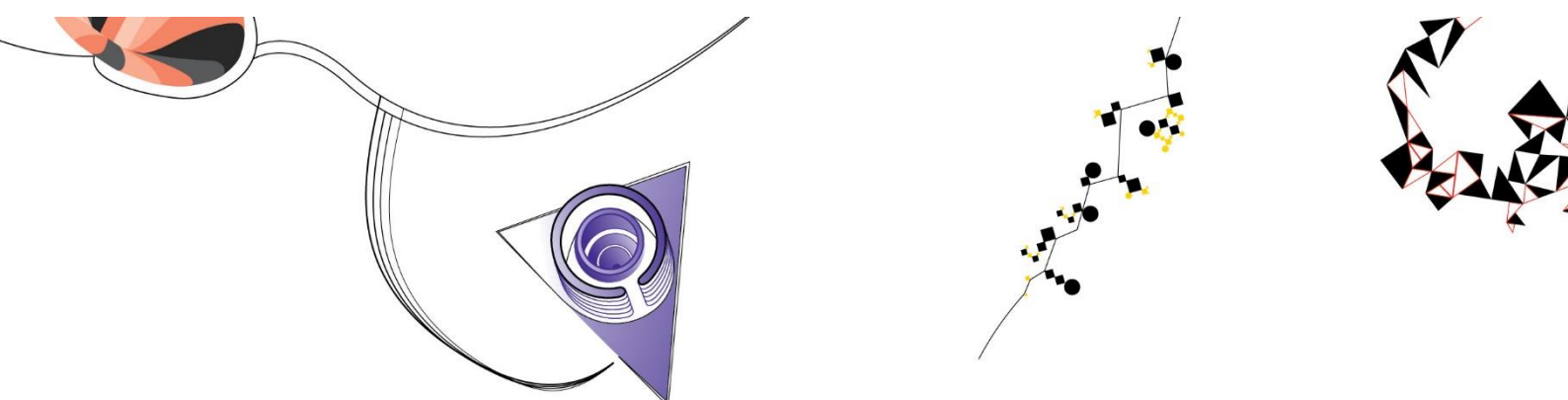
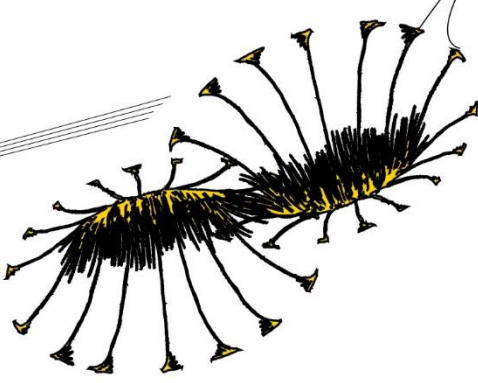

BACHELOR AFSTUDEEROPDRACHT

DE INVLOED VAN VERSCHILLENDE SCHOOLTIJDENMODELLEN IN HET BASISONDERWIJS

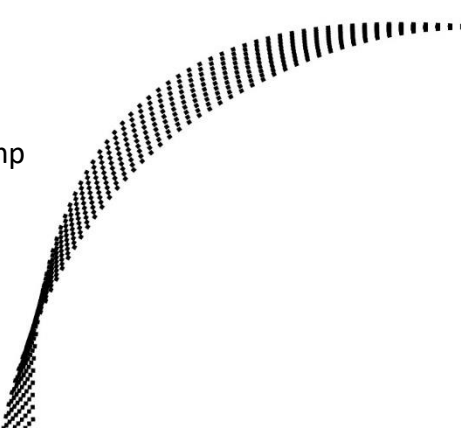

Judith Jantien Klaasen
S0163864

4 juli 2016

Eerste begeleider: Prof. Dr. Ir. B.P. Veldkamp
Tweede begeleider: Dr. M.R.M. Meelissen

UNIVERSITEIT TWENTE.

Samenvatting

In dit onderzoek is gekeken naar verschillende schooltijdenmodellen. Tot een aantal jaren geleden was het traditionele schooltijdenmodel het meest voorkomende schooltijdenmodel in Nederland. De laatste jaren komen ook andere schooltijdenmodellen opzetten. Het continuurooster, het vijf gelijke dagenmodel, het zeven tot zevenmodel en het bioritmemodel komen steeds meer voor in Nederland.

In dit onderzoek wordt besproken wat schooltijden doen met de leerprestaties van leerlingen. De leerprestaties van de leerlingen worden onder andere beïnvloed door de dagindeling, de motivatie en concentratie en door de ouderbetrokkenheid. Er zijn twee piektijden op een dag waarop leerlingen het best nieuwe informatie tot zich kunnen nemen. Dit is tussen 10.00 uur en 12.00 uur en tussen 15.00 uur en 17.00 uur. Wanneer er voldoende ruimte is binnen een schooltijdenmodel voor motivatie zal dit ten goede komen aan de leerprestaties van de leerlingen. Aandacht en concentratie zijn belangrijk voor verschillende aspecten van leren en het opslaan in het geheugen; het is vereist om te leren, maar ook om gegevens weer te kunnen oproepen. Tekorten in aandacht en concentratie worden geassocieerd met slechtere leerprestaties. Of ouderbetrokkenheid een positieve invloed heeft op de leerprestaties van de leerlingen staat nog ter discussie.

Een school kan vanuit verschillende perspectieven vorm geven aan de school en haar onderwijs. In de literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen de onlosmakelijk met elkaar verbonden perspectieven; het organisatorisch, pedagogisch en didactisch perspectief. Deze perspectieven vertonen veelal overlap.

Er zijn interviews gehouden met scholen waar al gebruik wordt gemaakt van een niet traditioneel schooltijdenmodel. Ook zijn er online vragenlijsten afgenomen bij ouders en leerkrachten en management. Uit de resultaten blijkt dat het continuurooster en het vijf gelijke dagenmodel sterk overeenkomen en na het huidige schooltijdenmodel het beste worden ontvangen door de respondenten.

Inhoud

1. Inleiding-----	3
2. Theoretisch kader-----	5
2.1 Leerpresetaties-----	6
2.2 Perspectieven-----	10
2.3 Conceptueel model-----	14
3. Methode-----	16
3.1 Respondenten-----	16
3.2 Dataverzameling-----	17
3.3 Data-analyse-----	19
4. Resultaten-----	20
4.1 Leerkrachten van scholen met een niet traditioneel schooltijdenmodel-----	20
4.2 Ouders-----	25
4.3 Leerkrachten en management-----	29
5. Conclusie en discussie-----	33
5.1 Conclusie-----	33
5.2 Discussie-----	35
5.3 Aanbevelingen-----	36
6. Referenties-----	37
7. Bijlagen-----	39
Bijlage 1: De meest voorkomende schooltijdenmodellen in Nederland-----	39
Bijlage 2: Online vragenlijst ouders OBS Weisterbeek-----	40
Bijlage 3: Online vragenlijst leerkrachten en management OBS Weisterbeek-----	48
Bijlage 4: Vragenlijst scholen al aangepast schooltijdenmodel-----	56
Bijlage 5: Samenvatting van scholen met een niet traditioneel schooltijdenmodel-----	58

1. Inleiding

Na een wetwijziging in 2006 hebben basisscholen meer vrijheid gekregen om de schooltijden zelf in te delen (Adelmund, 2006; Minnée, 2006). Dit was het startsein voor veel scholen om na te denken over de effectiviteit van het traditionele schooltijdenmodel (Grinsven van & Beliaeva, 2015).

Volgens Schreuder (2010) zorgt met name de toename van het aantal gezinnen waarbij beide ouders werken ervoor dat scholen steeds vaker afstappen van het traditionele schooltijdenmodel, zodat kinderen tussen de middag op school kunnen blijven om te lunchen en ook op woensdagmiddag op school zijn.

Het traditionele schooltijdenmodel wordt dus steeds minder gebruikt door Nederlandse basisscholen (Grinsven van & Beliaeva, 2015). In het huidige schooljaar (2015-2016) hanteert 56% van de scholen nog het traditionele schooltijdenmodel. Hierbij start de school tussen 8.30 uur en 8.45 uur. De school gaat tussen 14.30 uur en 15.30 uur uit. Tussen de middag eten de kinderen thuis of blijven over op school. Op woensdagmiddag zijn de leerlingen vrij.

Andere schooltijdenmodellen wijken meer of minder af van het traditionele schooltijdenmodel. Van Grinsven en Beliaeva (2015) noemen naast het traditionele model het Hoorns model, het continurooster, het vijf gelijke dagenmodel, het bioritmemodel en het zeven tot zeven model als meest voorkomende schooltijdenmodellen in Nederland. Bijna de helft van de scholen, 44% hanteert in schooljaar 2015-2016 een niet traditioneel schooltijdenmodel. Het continurooster en het vijf gelijke dagenmodel zijn hiervan het meest populair. In het schooljaar 2011-2012 hanteerde 6% van de basisscholen het continurooster, in schooljaar 2015-2016 is dit 23%. Voor het vijf gelijke dagenmodel geldt dat het in schooljaar 2011-2012 door 1% van de scholen gehanteerd werd tegen 9% in schooljaar 2015-2016.

Het Hoorns model is bijna gelijk aan het traditionele schooltijdenmodel, maar de leerlingen zijn naast de woensdagmiddag, ook de vrijdagmiddag vrij (Grinsven van, 2015). Omdat het Hoorns model zo weinig verschilt van het traditionele model, is dit model niet meegenomen in dit onderzoek.

Het continurooster kenmerkt zich door vijf lesdagen tot ongeveer 14.45 uur met een middagpauze op school van 30 tot 45 minuten. De kinderen zijn op woensdagmiddag vrij. De onderbouw is daarnaast vaak ook de vrijdagmiddag vrij. Er is sprake van een zekere continuïteit, maar met behoud van een vrije middag (Grinsven van & Beliaeva, 2015).

Het vijf gelijke dagenmodel kenmerkt zich door vijf lesdagen die elk gelijke schooltijden hebben. Er zijn geen vrije middagen en de eindtijd ligt vaak op 14.00 uur of op 14.30 uur. Tijdens de middagpauze blijven de kinderen op school en deze duurt 30 tot 45 minuten. Elke schooldag duurt even lang. Scholen kiezen voor dit model omdat het voor kinderen de meeste rust en regelmaat biedt (Grinsven van & Beliaeva, 2015).

Naast het continurooster en vijf gelijke dagenmodel is er ook het zeven tot zevenmodel en het bioritmemodel. Deze komen in Nederland echter (nog) nauwelijks voor. Het zeven tot zevenmodel wordt ook wel het integraal kindcentrum genoemd. De school is het hele jaar geopend van 7.00 uur tot 19.00 uur. Er wordt een aaneengesloten programma aangeboden. Binnen dit programma is er ruimte voor onderwijs, opvang, sport en ontspanning (Grinsven van, 2015). Volgens de Antonides (2013) past het zeven tot zevenmodel het best bij werkende

ouders en zorgt het er voor dat ouders geen stress ervaren, hetgeen weer een positief effect kan hebben op de leerprestaties van de kinderen.

Het bioritmemodel is zodanig ingericht dat ontspanning en inspanning zich afwisselen. De dag wordt zodanig ingericht dat de leerlingen op de piekmomenten in de ochtend en de middag leren en presteren. In de lange middagpauze en na schooltijd zijn er activiteiten die gericht zijn op sport en cultuur. Dit wordt in Nederland veelal georganiseerd door een kinderopvang of externe organisatie (Eilers, 2011). Een uitgebreide beschrijving van de verschillende modellen is terug te vinden in Bijlage 1. Zwakke leerlingen zullen meer baat hebben bij het bioritmemodel dan normaal presterende leerlingen. Deze leerlingen zijn over het algemeen gevoeliger voor de indeling van de dag (Langen van & Hulsen, 2000).

Scholen die hun schooltijden aan willen passen staan voor de uitdaging om een keuze te maken die aan de ene kant goed past bij de onderwijskundige visie van de school en die aan de andere kant voldoende tegemoetkomt aan de wensen van ouders en leerkrachten. Voor de keuze van een schooltijdenmodel die past bij de onderwijsvisie van de school, spelen volgens De Jong en Altena (2015) drie perspectieven een rol: het organisatorische perspectief, het pedagogische perspectief en het didactisch perspectief (Jong de & Altena, 2015).

Bij het organisatorisch perspectief draait het om het samenwerken van een groep mensen om doelen te kunnen behalen (Jong de & Altena, 2015). Een vorm van samenwerken is de informele dienstverlening door ouders aan de school. Deze vorm van ouderbetrokkenheid heeft betrekking op de ouders die bereid zijn leerkrachten helpen in de klas en buiten de klas (Smit, Sluiter, & Driessen, 2006). In de literatuurstudie van Smit, Sluiter en Driessen (2006) komt naar voren dat deze vorm van ouderbetrokkenheid een positieve invloed heeft op de leerprestaties van de leerlingen. Er zijn echter op dit gebied ook andere en zelfs tegenstrijdige resultaten gevonden in andere onderzoeksresultaten (Bach Kolling, 2014).

Bij het didactisch perspectief staan de leerprestaties en de effectiviteit van de instructie van de leerkracht centraal (Jong de & Altena, 2015). Bij het pedagogisch perspectief speelt de vorming en ontwikkeling van de leerlingen een grote rol (Jong de & Altena, 2015). Deze drie perspectieven zullen in het volgende hoofdstuk verder worden toegelicht.

Dit onderzoek gaat na welke perspectieven en andere factoren (zoals wensen van ouders en leerkrachten) van belang zijn bij de keuze voor een bepaald schooltijdenmodel in het basisonderwijs. In dit onderzoek wordt informatie verzameld over welke motieven een rol hebben gespeeld bij scholen die gekozen hebben voor het traditionele schooltijdenmodel, het continuo-rooster, het vijf gelijke dagenmodel, het bioritmemodel en het zeven tot zevenmodel. Deze studie richt zich in het bijzonder op drie factoren die bij de keuze een rol spelen: (i) leerprestaties, (ii) ouderbetrokkenheid en concentratie en (iii) draagvlak onder leerkrachten en ouders. Hierbij wordt gekeken naar de drie mogelijke perspectieven die een rol spelen bij het ontwerpen van onderwijs namelijk het organisatorisch perspectief, het pedagogisch perspectief en het didactisch perspectief.

De vier deelvragen zijn:

1. *Wat zijn de (te verwachten) effecten van een niet traditioneel schooltijdenmodel op de leerprestaties van de leerlingen?*

Deze onderzoeksvraag zal beantwoord worden aan de hand van een literatuuronderzoek en het interviewen van leerkrachten die werkzaam zijn bij scholen waar een ander schooltijdenmodel wordt gebruikt dan het traditionele schooltijdenmodel.

2. *Wat zijn de (te verwachten) effecten van een niet traditioneel schooltijdenmodel op de betrokkenheid en inzetbaarheid van ouders?*

Deze onderzoeksvraag zal beantwoord worden door interviews af te nemen bij leerkrachten die werkzaam zijn op scholen waar een niet traditioneel schooltijdenmodel gehanteerd wordt. Daarnaast wordt er middels een survey onder leerkrachten, management en ouders, van een school die midden in het keuzeproces zit gevraagd wat de verwachting is ten aanzien van de betrokkenheid van ouders bij de school. Deze vragenlijsten zijn terug te vinden in bijlage 2 en 3.

Tevens zal deze onderzoeksvraag beantwoord worden aan de hand van een literatuuronderzoek.

3. *Welke factoren en perspectieven spelen een rol bij de keuze voor een schooltijdenmodel?*

Voor de beantwoording van deze vraag zal een literatuurstudie worden uitgevoerd.

4. *Welke belangen spelen een rol bij ouders, leerkrachten en het management bij invoering van een ander schooltijdenmodel?*

Deze onderzoeksvraag zal beantwoord worden door online vragenlijsten uit te zetten bij leerkrachten, management en ouders van een school die midden in het keuzeproces zit (OBS Weisterbeek in te Horst).

Het onderzoek is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 2 worden de resultaten van het literatuuronderzoek besproken. Zo wordt ingegaan op de mogelijke effecten van de keuze voor een ander schooltijdenmodel op de leerprestaties van de leerlingen. Ook zullen de perspectieven waarop scholen hun keuze baseren worden besproken. Uiteindelijk wordt het conceptueel model geschetst. Op basis van dit model zal de keuze gemaakt kunnen worden voor een bepaald schooltijdenmodel.

In het derde hoofdstuk zal de methode van het survey-onderzoek uiteen gezet worden. Vervolgens zullen in het vierde hoofdstuk de resultaten besproken worden. Het artikel sluit af met conclusies en een reflectie op de resultaten in hoofdstuk 5.

2. Theoretisch kader

Zoals in de inleiding aangegeven, bestaat dit onderzoek uit een literatuurstudie, online vragenlijsten en interviews. In dit hoofdstuk wordt aan de hand van verschillende onderzoeken en theorieën een beeld gegeven van de verschillende schooltijdenmodellen, de perspectieven en de factoren die hierin een rol kunnen spelen. Bij het zoeken naar literatuur is gebruik gemaakt van de volgende databases: Sciencedirect, ERIC en Google Scholar. Er is van de volgende

zoektermen gebruik gemaakt bij het zoeken naar geschikte literatuur: basisonderwijs, schooltijden, schooltijdenmodel, leerprestaties, continurooster, vijf gelijke dagenmodel, zeven tot zevenmodel, integraal kindcentrum, biortimemodel, concentratie, concentration, motivatie, motivation, primaryschool, dagindeling, middagpauze, middagdip, primary education, parental involvement. De gevonden artikelen zijn geselecteerd op onderzoeken die zich richten op het basisonderwijs, met name in landen die een vergelijkbaar schoolstelsel hebben met Nederland. Alleen studies van na 2008 zijn gebruikt

Uit deze literatuurschat bleek dat er wel een aantal theoretische publicaties zijn, maar dat er vooral in Nederland nog weinig empirisch onderzoek is gedaan naar de effectiviteit van schooltijdenmodellen.

In de volgende paragrafen worden enkele factoren genoemd die volgens empirisch onderzoek invloed hebben op de leerprestaties van leerlingen. Daarna volgen er paragrafen over de verschillende schooltijdenmodellen en de perspectieven van waaruit scholen hun onderwijssysteem vorm kunnen geven. Hierna wordt het conceptueel model geschetst waarbinnen dit onderzoek plaatsvindt.

2.1 *Leerprestaties*

In deze paragraaf wordt besproken wat schooltijden, volgens de meest gangbare theorieën, doen met de leerprestaties van leerlingen. De leerprestaties worden beïnvloed door de dagindeling, de motivatie en concentratie en de meer discutabele ouderbetrokkenheid. Volgens van Langen en Hulsen (2000) heerst er in de Verenigde Staten, maar ook in Nederland, een algemene consensus over het tijdstip van de dag waarop de leerlingen het meest geconcentreerd zijn en de lesstof het beste tot zich nemen. Op basis van deze consensus worden in de ochtend vaak de moeilijke cognitieve vakken gegeven en in de middag de minder belangrijke vakken

Ook Muyskens en Ysseldyke (1998) stellen dat de keuze voor een dagindeling wordt gebaseerd op overtuigingen en niet op wetenschappelijk bewezen feiten. Een voorbeeld hiervan is hun onderzoek naar de invloed van de soort instructie en lesactiviteit in de klas en het moment op de dag op het gedrag en de prestatie van 122 Amerikaanse leerlingen in de leeftijd van 7 tot en met 10 jaar. Zij vinden dat niet het moment van de dag van belang was, maar de soort instructie. Leerlingen reageerden sneller wanneer er een actieve taak werd uitgevoerd, dan wanneer de lessen klassikaal waren en wanneer er een academische activiteit aan de gang was. Dit stond los van het moment op de dag (Muyskens & Ysseldyke, 1998).

2.1.1. *Dagindeling*

Wanneer er gekozen wordt voor kortere lesdagen, wat tot uiting komt in het vijf gelijke dagenmodel of het continurooster, betekent dit dat een schooldag vanaf ongeveer 14.00 uur beëindigd wordt. Hierdoor wordt het moment op de dag dat leerlingen goede intellectuele prestaties kunnen leveren niet goed benut. (Schreuder, 2010). Er wordt onterecht gedacht dat leerlingen in de ochtend meer gemotiveerd zijn dan in de middag om te werken en hierdoor ook betere prestaties leveren (Langen van & Hulsen, 2000; Muyskens & Ysseldyke, 1998; Schreuder, 2006).

Wanneer men volgens het bioritmemodel lesgeeft, houdt men rekening met de periode waarin leerlingen het best kunnen leren. Binnen dit model wordt er gekeken welk vak op welk moment van de dag gedoceerd kan worden. Het bioritmemodel is één van de pogingen om schooltijden te baseren op wetenschappelijke onderbouwing. De schommelingen in het biologisch ritme leiden tot verschillen in attentieniveau, alertheid, geheugenverwerking en prestaties gedurende de dag (Schreuder, 2010). Testu (2001) heeft tien jaar lang alle beschikbare literatuur over de invloed van het biologische ritme en slaap op schoolprestaties bestudeerd. Op basis van deze meta-analyse komt hij tot de conclusie dat er twee piektijden op een dag zijn waarop het attentieniveau, geheugenwerking en de leerprestaties het beste zijn; namelijk tussen 10.00 uur en 12.00 uur (opgebouwd vanaf 9.00 uur) en tussen 15.00 uur en 17.00 uur (opgebouwd vanaf 14.00 uur). De slechte momenten voor intellectuele prestaties zijn volgens hem tussen 8.30 uur en 9.00 uur en tussen 12.00 uur en 14.00 uur.

Schreuder (2010) bouwt voort op de conclusie van Testu en voegt daar het volgende aan toe:

- Tussen 9.00 en 10.00 uur op gang komen en een korte herhaling of overhoring van de leerstof van de vorige dag;
- Tussen 10.00 en 12.00 uur aanbieden van nieuwe leerstof;
- Tussen 14.00 en 16.00 uur verder uitdiepen van de nieuwe leerstof.

Een aantal aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek van Schreuder (2010) zijn:

1. Bouw voldoende mogelijkheden voor rust en persoonlijke aandacht in tussen de middag;
2. Plan de leerperiodes door rekening te houden met de optimale leerperiodes;
3. Las korte beweegpauzes in voor een betere concentratie.

Haring en Burema (2011) geven, naar aanleiding van hun bevindingen uit het onderzoek van Testu, aan dat het korte termijn geheugen beter functioneert op het midden van de ochtend en het lange termijn geheugen op het midden van de dag. Ook zij komen tot de conclusie dat de concentratie het laagst is tussen 8.30 uur en 9.00 uur en het hoogst tussen 16.00 uur en 16.30 uur. In Tabel 1 is een overzicht te zien van de bevindingen van verschillende onderzoekers over de dagindeling voor leerlingen in het primair onderwijs.

Tabel 1.

Een overzicht van het moment op de dag waar de concentratie het laagst en het hoogst is bij leerlingen volgens diverse onderzoekers.

Onderzoeker	Concentratie laag	Concentratie hoog
Schreuder (2010)	8.30 uur- 9.00 uur 12.00 uur - 14.00 uur	10.00 uur -12.00 uur 15.00 uur – 17.00 uur
Driessen, Claassen en Smit, volgens Burema en Haring (2011)	8.30 uur en 9.00 uur	16.00 uur – 16.30 uur
Muyskens en Ysseldyke (1998)	Dagindeling is niet belangrijk, soort instructie wel.	Dagindeling is niet belangrijk, soort instructie wel.
Batejat e.a., volgens Langen (2000)	8.30 uur en 9.00 uur	16.00 uur – 16.30 uur

Er is echter een verschil tussen zwakke en sterke leerlingen wat betreft het effect van de dagindeling op de concentratie. Van Langen en Hulsen (2000) stellen dat Montagner e.a. in 1992 bij een onderzoek, onder andere naar hun alertheid door middel van een alertheid test die werd ingevuld door de leerlingen, aangeven dat activiteiten die een hoge mate van alertheid, attentie en intellectuele inspanning vergen bij voorkeur niet aan het begin van de ochtend of aan het begin van de namiddag moeten worden gepland. Wanneer hier geen gehoor aan wordt gegeven, is het mogelijk dat het de leermoeilijkheden van zwakkere leerlingen verergeren. Bij normaal-presterende leerlingen vertonen de prestaties minder fluctuaties gedurende de dag. Zwakkere leerlingen lijken volgens het onderzoek van Montagner e.a. gevoeliger voor de indeling van de dag dan normaal-presterende leerlingen (Langen van & Hulsen, 2000).

2.1.2. Motivatie en concentratie

Intrinsieke motivatie wordt door Fairchild, Horst, Finney en Barron (2005) gedefinieerd als de drive om een activiteit te beginnen en te voltooien, puur voor het plezier en bevrediging die de activiteit oplevert. Intrinsieke motivatie komt uit de persoon zelf voort, zonder dat externe factoren invloed hebben op de beweegredenen voor het gedrag.

De extrinsieke motivatie bestaat volgens Davy, Kincaid, Smith en Trawick (2007) uit gedrag dat extern gereguleerd wordt en doelbewust plaatsvindt, met het doel een positieve uitkomst te behalen (bijv. een goed cijfer voor een toets), of het voorkomen van een negatieve uitkomst (bijv. het halen van een slecht cijfer).

Het is belangrijk om leerlingen gemotiveerd te laten zijn en te laten blijven, ongeacht welk schooltijdenmodel wordt gebruikt. De middagdip moet worden opgevangen door de leerlingen

opnieuw te motiveren. Dit moet bij elk schooltijdenmodel met uitzondering van het bioritmemodel. Het bioritmemodel geeft de leerlingen de gelegenheid om in hun middagdip geen nieuwe informatie te hoeven verwerken. Wanneer er voldoende ruimte binnen een schooltijdenmodel is voor motivatie, zal dit ten goede komen aan de leerprestaties van de leerlingen. (Schreuder, 2006).

Aandacht en concentratie zijn belangrijk voor verschillende aspecten van leren en het opslaan in het geheugen; het is vereist om te leren, maar ook om gegevens weer te kunnen oproepen. Tekorten in aandacht en concentratie worden geassocieerd met slechtere leerprestaties (Aronen, Vuontela, Steenari, Salmi, & Carlson, 2005; Janssen et al., 2014).

Bij elk schooltijdenmodel is er weer een andere samenstelling van de dag. Zo zijn de lunch en middagpauzes bij elk model anders ingedeeld. Zelfs binnen een model, is een school vrij op te bepalen hoe de pauze ingedeeld wordt. Er is onderzoek gedaan naar wat een pauze doet met de concentratie van leerlingen (Janssen et al., 2014). In dit onderzoek werden er verschillende leerlingen gedurende 1 uur aan een schooltaak gezet. Vervolgens was er een periode van 15 minuten onder de volgende condities:

1. Geen pauze en doorgaan met de taak
2. Passieve pauze (luisteren naar een verhaal)
3. Gematigd intensieve lichamelijke activiteit (joggen, voetballen)
4. Sterkte intensieve lichamelijke activiteit (rennen, springen)

Uit de resultaten kwam naar voren dat de aandacht van de leerlingen die op welke manier dan ook een korte pauze hadden gehad, beter was dan van de leerlingen die totaal geen pauze hadden gehad en dus door waren gegaan met de taak. De uiteindelijke conclusie was dat gematigde intensieve lichamelijke activiteit het beste effect had op de concentratie van de leerlingen. Uit het experiment van Janssen et al (2014) blijkt dat een pauze goed is voor de concentratie en hierdoor ook voor de motivatie en de leerprestaties.

2.1.3. Ouderbetrokkenheid

Uit de literatuur zijn tegenstrijdige resultaten te vinden van onderzoek naar de invloed van ouderbetrokkenheid op de leerprestaties van leerlingen. Een vorm van ouderbetrokkenheid is de informele dienstverlening door ouders aan de school. Deze vorm van ouderbetrokkenheid heeft betrekking op de ouders die bereid zijn leerkrachten te helpen in de klas en buiten de klas (Smit et al., 2006).

In de literatuurstudie van Smit, Sluiter en Driessen (2006) komt naar voren dat deze vorm van ouderbetrokkenheid een positieve invloed heeft op de leerprestaties van de leerlingen. Zij stellen dat op basis van meta-analyse onderzoeksprojecten naar relatie tussen ouderbetrokkenheid en leerprestaties niet altijd leiden tot eenduidige conclusies, omdat ouderbetrokkenheid een complex fenomeen is.

Ouders kunnen op verschillende manieren betrokken zijn bij de school van hun kind of kinderen. Galindo en Sheldon (2012) vonden een significant positief verband tussen de ouderbetrokkenheid en de leerprestaties van de leerlingen in groep 2. Zij stellen dat leerlingen in groep 2, met meer betrokken ouders op school, betere leerprestaties hebben. Deze resultaten werden ook gevonden in een retrospectief longitudinaal onderzoek. Het aantal activiteiten waar

ouders bij betrokken waren tijdens de kleuterperiode van hun kinderen had een significante invloed op de latere leesprestaties. Ook het aantal jaren speciaal onderwijs dat gevolgd moest worden door kinderen wordt hierdoor beïnvloed. Leerlingen kunnen vaker het reguliere onderwijs volgen en hoeven dan geen gebruik te maken van speciaal onderwijs (Powell, Son, File, & San Juan, 2010).

Bach Kolling (2014) stelt in haar onderzoek naar de invloed van de thuisomgeving op leerprestaties van leerlingen in het primair onderwijs dat er in twee onderzoeken geen samenhang is gevonden tussen ouderbetrokkenheid op de school en de leerprestaties van leerlingen.

2.2 *Perspectieven*

Een school kan vanuit verschillende perspectieven vorm geven aan de school en haar onderwijs (Driel van, 2006). Door Van Driel (2006) wordt een onderscheid gemaakt tussen drie perspectieven, van waaruit de school haar onderwijs kan vormgeven: het organisatorische perspectief, pedagogische perspectief en didactische perspectief. Deze perspectieven zijn in de praktijk onlosmakelijk met elkaar verbonden en vertonen veelal overlap (Jong de & Altena, 2015). Ontwerpen vanuit een van de drie perspectieven zal mogelijk zijn, maar de andere perspectieven zullen ook meespelen bij het ontwerp. Zo zal de school kiezen voor een bepaalde manier van lesgeven (organisatorisch perspectief). Hierbij bepalen zij ook welke normen en waarden zij van belang vinden en hoe zij de kinderen zich willen laten ontwikkelen (pedagogisch perspectief). De manier waarop zij willen lesgeven is uiteraard een belangrijke factor (didactisch perspectief). In de volgende paragraaf worden deze drie perspectieven toegelicht. Tevens vormen deze perspectieven een van de factoren in dit onderzoek op basis waarvan een nieuw schooltijdenmodel gekozen kan worden.

2.2.1 *Organisatorisch perspectief*

Een organisatie is een instrument of hulpmiddel dat gebruikt wordt om activiteiten van een groep mensen te coördineren om doelen te kunnen behalen (Jong de & Altena, 2015). De kern van het verschijnsel organisatie is: menselijke samenwerking waarbij mensen hun krachten bundelen en richten op een gemeenschappelijk doel. Om dit doel te bereiken maken zij gebruik van technologie en ontwikkelen een enigszins stabiele sociale structuur. Om het doel te bereiken worden taken verdeeld en activiteiten gecoördineerd (Man de & Coun, 2002). Volgens deze definitie is een school een organisatie. Binnen een organisatie werkt men volgens bepaalde regels en gebruiken. Ook binnen het basisonderwijs zijn er regels en gebruiken die worden nageleefd.

Zoals eerder gezegd zijn er verschillende soorten schooltijdenmodellen die gebruikt kunnen worden om de schooldag vorm te geven. Scholen zijn vrij om zelf een keus te maken voor een bepaald schooltijdenmodel. In de Grondwet en in het internationale recht is daarbij een rol voor de overheid vastgelegd (Zoontjens, 2010). Hieronder vallen onder andere:

- Het gratis beschikbaar stellen van het primair onderwijs;
- De regeling en handhaving van de leerplicht;

- Het verzekeren van algemene toegang tot onderwijs;
- Het verzekeren van keuzevrijheid.

Vanuit de overheid wordt niet bepaald welk schooltijdenmodel het beste is, of aangehouden moet worden. In Nederland is veel vrijheid in het vormgeven en het organiseren van onderwijs (Zoontjens, 2010). Ouders hebben een ruime keus wanneer zij een school kiezen voor hun kinderen. Maar ook scholen zijn vrij om te bepalen welk schooltijdenmodel zij gebruiken. Ondanks dat er veel vrijheid is, is het van belang dat scholen het uiteindelijke doel (zorg dragen dat kinderen klaar zijn voor het vervolgonderwijs) blijven nastreven.

Binnen het organisatorisch perspectief valt ook de ouderbetrokkenheid. Ouders kunnen op verschillende manieren betrokken zijn bij de school van hun kind of kinderen (Galindo & Sheldon, 2012). Ouders zijn de ‘extra handen op school en in de klas’ om een goed lopende organisatie en leeromgeving te creëren. Bij ouderbetrokkenheid staat de vraag centraal hoe ouders hun eigen kinderen zo goed mogelijk kunnen ondersteunen bij hun ontwikkeling binnen school (Smit et al., 2006).

2.2.2 Pedagogisch perspectief

Naast het organisatorische perspectief is er ook het pedagogische perspectief (Jong de & Altena, 2015). Scholen hebben een pedagogische functie. Pedagogiek richt zich op opvoeding en vorming. De pedagogische functie gaat zowel over de persoonlijke ontwikkeling van een leerling, als over dat wat maatschappelijk gezien wenselijk of noodzakelijk wordt beschouwd (Minnaert, Spelberg, & Amsing, 2012). Dat wil zeggen dat de school binnen het onderwijs ook aandacht moet hebben voor de ontwikkeling van normen en waarden, het bevorderen van communicatie en het op een juiste manier participeren in de samenleving (Veugelers, 2001; Veugelers & Vedder, 2003). Het pedagogische perspectief van een school moet gericht zijn op kennis van de leerlingen als individu. (Ball, Sleep, Boerst, & Bass, 2009; Ball, Thames, & Phelps, 2008; Jong de & Altena, 2015). Dit betekent dat men vanuit de ogen en oren van een kind moet kunnen kijken en luisteren. Wanneer men kennis heeft over de karakteristiek van de leerlingen, kan dit gebruikt worden in de wijze van leerlingbenadering.

Om kennis te hebben van een kind als individu, is het belangrijk om te weten hoe een kind zich ontwikkelt. Piaget is een veel geciteerde cognitieve ontwikkelingspsycholoog van de twintigste eeuw (Bakker, 2002; Jong de & Altena, 2015). Piaget stelde dat een kind zich ontwikkelt door het opdoen van ervaringen waarbij het denkschema's opbouwt waarmee het wereld op een steeds intelligentere manier verkent (Berding & Pols, 2006). Aan de theorie van Piaget wordt gerefereerd als het gaat om de ontwikkeling van het kind. Volgens Piaget verloopt de ontwikkeling van kind in vier fasen. Iedereen doorloopt de fasen in dezelfde volgorde. In Tabel 2 zijn de fasen samengevat (Berding & Pols, 2006; Bollen, 2010; Jong de & Altena, 2015).

Tabel 2.

De ontwikkelingsfases van een kind volgens Piaget (1973).

Fase	Leeftijd	Beschrijving
Sensomotorische fase	0-2 jaar	Het kind ontwikkelt de zintuigen. Ook de motoriek en het geheugen ontwikkelen zich.
Pre operationele fase	2-6 jaar	De ontwikkeling van taalgebruik vindt plaats. De motoriek wordt verfijnd en het kind leeft vanuit zijn eigen ik (ego-centrisme).
Concreet operationele fase	6-11 jaar	Het denken van het kind wordt meer georganiseerd en logischer. Ook wordt het ruimtelijk inzicht vergroot. Het kind denkt nog niet zo abstract als een volwassene.
Formeel operationele fase	11 jaar en ouder	Het abstract en systematisch denken, zoals volwassenen dat doen, ontwikkelt zich in deze fase.

Piaget stelt echter dat niet elk kind zich in dezelfde snelheid ontwikkelt, dus de leeftijd is geen harde grens in dit model. De snelheid waarmee de fases worden doorlopen verschilt per individu (Hoy, Hughes, & Walkup, 2007; Verhulst, 2005). Het is daarmee aantoonbaar mogelijk dat kinderen zich sneller of langzamer ontwikkelen dan het door Piaget gestelde gemiddelde. Dit betekent ook dat niet ieder kind in de klas zich in dezelfde fase of positie binnen een fase bevindt. De consequenties hiervan zijn dat er altijd een aanpassing gedaan zal moeten worden voor enkele individuen binnen een klas. Zij bevinden zich immers in een andere ontwikkelingsfase dan hun klasgenoten.

Differentiatie is het afstemmen van de onderwijsleersituatie op het individuele kind. Differentiatie kan gezien worden als een uitwerking van het omgaan met individuele verschillen tussen leerlingen (Boerjan, 2015). Differentiatie kan plaatsvinden op verschillende gebieden. Het kan plaatsvinden bij instructie, doelstellingen van lessen, leertijd, verwerking van de instructie, normeringen en pedagogische benaderingswijzen. Volgens Blok (2004) is adaptief onderwijs al vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw een belangrijk vernieuwingsideaal in het Nederlands basisonderwijs.

Specifiek voor adaptief onderwijs is dat de differentiatie betrekking heeft op leerlingen uit dezelfde klas. Voor elke leerling zal dan afzonderlijk een passende situatie gecreëerd worden met betrekking tot het onderwijs. In de praktijk is dit echter niet haalbaar, waardoor er vaak verschillende groepjes worden gevormd in een klas (Blok, 2004). Per vak vormen leerlingen een groep. Op die manier zit elke leerling met andere leerlingen van ongeveer hetzelfde niveau

in een groep binnen de klas. Voor de leerkracht is het dan mogelijk om te schakelen tussen leerlingen die veel en leerlingen die weinig instructie nodig hebben.

Niet elk schooltijdenmodel zal evenveel ruimte bieden om voor elk individu een passende situatie te creëren. Te denken valt aan een schooltijdenmodel waarbij leerlingen lange dagen aanwezig zijn. Er kan makkelijker een moment gevonden worden om individuele aandacht te geven aan deze leerling(en) dan wanneer er sprake is van korte dagen. Wanneer een leerling in zo'n situatie meer aandacht krijgt om te leren, gaat dit wel ten koste van de tijd die met leeftijdgenoten gespendeerd kan worden.

Afhankelijk van welk schooltijdenmodel er wordt gehanteerd op een school is er ook meer of minder ruimte voor de opvoedkundige taak van de school. Een voorbeeld hiervan is dat wanneer er minder lange pauzes zijn, er minder tijd is voor de school om het sociale aspect van de opvoeding bij te sturen tijdens deze pauzes. Wanneer er gekozen is voor kortere dagen, valt deze rol weg, of wordt deze minder. De opvoedkundige taak zal hierdoor verschuiven naar instanties buiten school. Hierbij valt te denken aan sport- en cultuurverenigingen, buitenschoolse opvang of door ouders zelf.

2.2.3 Didactisch perspectief

Didactiek heeft voornamelijk betrekking op de wijze waarop de leerstof wordt aangeleerd (Jong de & Altena, 2015). Het didactische perspectief van een school heeft te maken met de wijze waarop de leerkrachten van die school de leerstof aan proberen te leren. Er zijn verschillende manieren om kinderen iets aan te leren. Deze theorieën worden de leertheorieën genoemd (Hoy et al., 2007).

Een bekende leertheorie is het behaviorisme. Het behaviorisme stelt dat kinderen leren door straffen en belonen (Jong de & Altena, 2015; Olderaan, 2014). Deze leertheorie kan worden opgedeeld in klassieke conditionering en het operante conditionering. Het klassieke conditioneren vindt zijn oorsprong bij de ideeën van Pavlov, daarom wordt dit ook wel 'het Pavlov-effect' genoemd. Hierbij wordt aangeleerd dat wanneer er een bepaalde stimulus te zien of te horen is een respons volgt (Boekaerts & Simons, 2012; Jong de & Altena, 2015). Het operant conditioneren laat juist zien dat een respons verminderd of vermeerderd kan worden door het straffen, danwel het belonen van gedrag. Herhaling is bij deze theorie van belang. Het operante conditioneren voert terug naar het werk van Skinner (Boekaerts & Simons, 2012). Wel stellen Boekaerts en Simons (2012) dat de beloning niet steeds hetzelfde moet zijn, omdat het dan de gewenste werking geleidelijk zal verminderen.

Een andere leertheorie is het constructivisme. Het constructivisme stelt dat het opbouwen van kennis een soort constructie is (Jong de & Altena, 2015). Kennis bestaat dus uit losse schakels die samen een geheel vormen. Wanneer een leerling iets nieuws leert, zal de kennis gekoppeld moeten worden aan de oude, al eerder geleerde, kennis. Er wordt een actieve houding verwacht van de leerlingen. Tevens wachten de leerlingen niet af tot de kennis wordt aangereikt, maar zoeken zij zelf al naar de kennis (Hendriks, 2013).

Een derde leertheorie richt zich op de sociale omgeving van het kind. Dit is de socioculturele leertheorie van Vygotsky. Vygotsky gebruikt de term 'zone van naaste ontwikkeling'. Dit legt de nadruk op het leren van de omgeving van het kind. Het kind leert van anderen, zowel

medeleerlingen als van de leerkracht. Volwassenen, maar ook kinderen die verder in hun ontwikkeling zijn, kunnen het kind helpen de kloof te overbruggen tussen wat het kind op een bepaald moment zelf kan en waar het, met hulp, toe in staat is (Jong de & Altena, 2015; Smith & Ragan, 2005; Verhulst, 2005). De leerkracht dient hierbij een ondersteunende context te realiseren, zodat het leerproces effectief verloopt (Boer & Preuter, 2015).

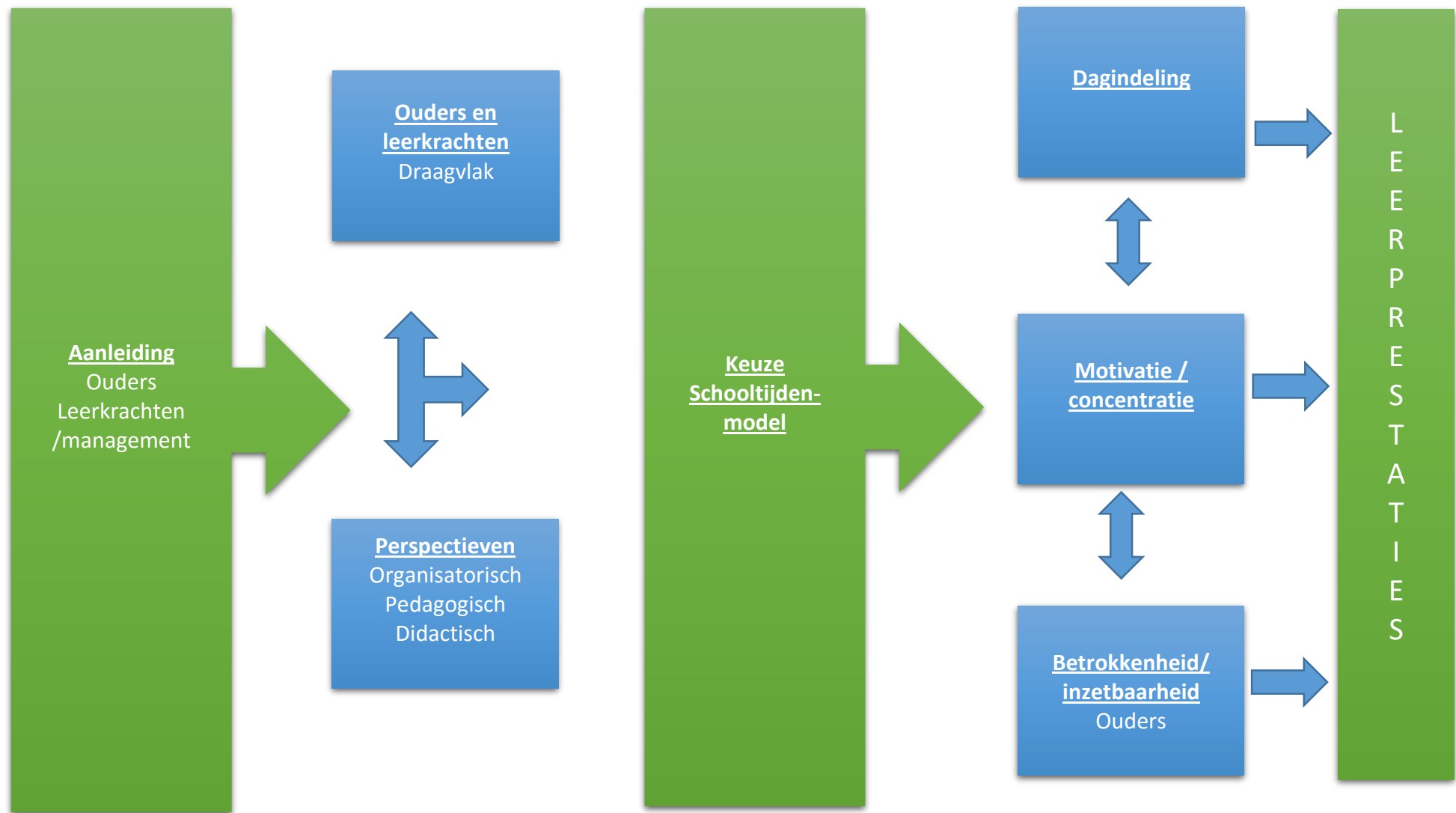
De gekozen leertheorie bepaalt voor een belangrijk deel de wijze waarop het onderwijs op school wordt vormgegeven. Wanneer een school een aanhanger van het behaviorisme is, zullen leerlingen leren door straffen en belonen. Een voorbeeld hiervan is dat dat een leerling een sticker krijgt wanneer deze iets goed doet. Bij het constructivisme verwacht de school inzet vanuit de leerling. De leerling wordt geacht zelf actief op zoek te zijn naar nieuwe kennis om deze samen te voegen met al eerder opgedane kennis. Wanneer dit wordt vergeleken met het behaviorisme is de verwachting dat een school die lesgeeft vanuit een behavioristische inslag een strakker georganiseerde school en lessen heeft dan een school met een constructivistische inslag. De socioculturele leertheorie heeft meer weg van het constructivisme dan van het behaviorisme. De leerling leert van zijn omgeving. De omgeving van de leerling bepaalt wat de leerling leert. Het verschil met het constructivisme is dat de leerkracht bij behaviorisme en de socioculturele leertheorie wel ondersteunt en begeleidt. De verwachting is dat als de leerkracht meer tijd kwijt is aan de ondersteuning en begeleiding van een leerling, dat dit ten koste gaat van andere zaken. Ook moet het mogelijk zijn binnen een schooltijdenmodel dat de leerkracht de leerlingen kan ondersteunen en begeleiden. Het is van belang dat er wanneer er een ander schooltijdenmodel wordt ingevoerd, de leerkracht voldoende tijd heeft voor begeleiding en ondersteuning van de leerling.

2.3 *Conceptueel model*

Op basis van voorgaande onderzoeksliteratuur is een conceptueel model ontwikkeld dat de belangrijke facetten van het proces weergeeft dat doorlopen wordt bij het kiezen voor het juiste schooltijdenmodel. Het conceptueel model is weergegeven figuur 1.

In de eerste fase is de aanleiding terug te vinden voor de aanpassing van het schooltijdenmodel. Hieruit volgt het draagvlak onder de ouders en leerkracht en het management. Ook is te zien dat de drie perspectieven een rol spelen om uiteindelijk een besluit te nemen over welk schooltijdenmodel gebruikt kan gaan worden.

De keuze voor het schooltijdenmodel heeft invloed op de leerprestaties, de motivatie en concentratie van leerlingen en de betrokkenheid en inzetbaarheid van de ouders.

Figuur 1. Conceptueel model voor de keuze van een schooltijdenmodel.

3. Methode

Om tot de beantwoording van de onderzoeksvraag te komen zijn er interviews en online vragenlijst afgenomen. In Tabel 3 is te zien welke onderzoeksmethoden zijn gebruikt voor het beantwoorden van de deelvragen:

1. *Wat zijn de (te verwachten) effecten van een ander schooltijdenmodel op de leerprestaties van de leerlingen?*
2. *Wat zijn de (te verwachten) effecten van een ander schooltijdenmodel op de betrokkenheid en inzetbaarheid van ouders?*
3. *Welke factoren en perspectieven spelen een rol bij de keuze voor een schooltijdenmodel?*
4. *Wat is het draagvlak onder ouders, leerkrachten en het management bij invoering van een ander schooltijdenmodel?*

Tabel 3.

De verschillende databronnen van dit onderzoek naar de effecten van schooltijden per deelvraag.

Deelvragen	Interview school met een niet traditioneel model	Online vragenlijst ouders	Online vragenlijst leerkrachten en management
Deelvraag 1	X	X	X
Deelvraag 2	X	X	
Deelvraag 3	X		
Deelvraag 4		X	X

3.1 Respondenten

Voor het beantwoorden van de deelvragen 1, 2 en 3 is een telefonisch interview afgenomen bij scholen waar een niet traditioneel schooltijden model wordt gebruikt. Om deelvraag 1, 2 en 4 te beantwoorden is er gekozen om een casestudy te doen bij OBS Weisterbeek in Horst. Deze school zit midden in het proces om een aanpassing te doen van hun schooltijden. Er zijn online vragenlijsten afgenomen bij ouders en bij de leerkrachten en het management.

3.1.1 Leerkrachten van scholen met een niet traditioneel schooltijdenmodel

Om deelvraag 1, 2 en 3 te beantwoorden zijn 14 scholen benaderd voor een telefonisch interview. Deze scholen zijn geselecteerd op basis van hun huidige, niet

traditionele schooltijdenmodel. Hiervan waren 8 scholen bereid om mee te werken. Er zijn 3 leerkrachten van verschillende groepen van scholen geïnterviewd met een continuooster, 2 leerkrachten van scholen met het vijf gelijke dagenmodel, 2 leerkrachten van scholen met het zeven tot zeven model en 1 leerkracht school waar les gegeven wordt volgens het bioritmemodel.

3.1.2 Ouders

Op basis van de literatuurstudie is de online vragenlijst voor ouders opgesteld.

Alle ouders van de 323 leerlingen die in mei 2015 ingeschreven waren bij OBS Weisterbeek zijn per mail benaderd. Voor het onderzoek is alleen toestemming gekregen om per mail een link te versturen naar alle ouders. Het gevolg hiervan was dat niet bekend is hoe vaak beide ouders de online vragenlijst hebben ingevuld en hoe vaak één ouder.

In totaal is de online vragenlijst 118 keer ingevuld. In totaal hebben de respondenten 184 leerlingen op school zitten.

3.1.3 Leerkrachten en management

De online vragenlijst voor leerkrachten en het management is op basis van de literatuurstudie opgesteld. Alle 31 medewerkers van OBS Weisterbeek zijn in mei 2015 per mail benaderd om de online vragenlijst in te vullen. Hiervan hebben 19 leerkrachten de online vragenlijst ingevuld. Er zijn geen online vragenlijsten ingevuld door andere medewerkers.

3.2 Dataverzameling

3.2.1 Interview leerkrachten met een niet traditioneel schooltijdenmodel

Er is een semi gestandaardiseerd telefonisch interview gehouden met leerkrachten die werkzaam zijn op een school waar ze gebruik maken van een niet traditioneel schooltijdenmodel. Er is gekozen voor deze interviewtechniek zodat er wel richtlijnen waren op basis waarvan het interview gestructureerd werd, maar het geeft de interviewer de mogelijkheid om meer navraag te doen naar bepaalde onderwerpen waar de interviewer meer van wil weten. De eerste vragen zijn bedoeld om te beoordelen waarom er voor een bepaald model is gekozen en wie dit geïnitieerd heeft.

Vervolgens zijn er vragen gesteld om te achterhalen vanuit welk perspectief (organisatorisch, pedagogisch en didactisch) de keuze is gemaakt voor een ander schooltijdenmodel. Allereerst is er nagevraagd waarom er is gekozen voor een ander schooltijden model. Vervolgens werden de perspectieven uitgelegd en hierna werd gevraagd op basis van welk perspectief het schooltijdenmodel is gekozen.

Tijdens de interviews is gevraagd of leerkrachten merkten dat ouders meer of minder betrokken waren, hoe een kortere pauze werd beoordeeld, hoe zij de overgang hebben ervaren etc. Het volledige interviewschema is terug te vinden in bijlage 4.

3.2.2 Online vragenlijst voor ouders

Uit de literatuur blijkt dat de lengte van pauzes een rol speelt bij de mate van motivatie en concentratie van leerlingen. Daarom is aan de ouders ook gevraagd wat van toepassing was op hun kinderen met betrekking tot de lengte van de middagpauzes bij de verschillende schooltijdenmodellen. Uit de literatuur kwam tevens naar voren dat ouderbetrokkenheid van belang kan zijn voor de leerprestaties van de leerlingen en dat het schooltijdenmodel invloed kan hebben op de betrokkenheid van de ouders.

Voor ouders van OBS Weisterbeek is een online vragenlijst opgesteld. Er is voor gekozen om elke nieuwe pagina te starten met een overzicht van de mogelijke schooltijdenmodellen. De bedoeling was om te zorgen dat ouders exact wisten wat elk model inhoudt. Allereerst was er een korte introductie om aan te geven waarom de vragenlijst werd afgenomen. Vervolgens waren er enkele vragen om te bepalen hoeveel kinderen de ouders hebben en in welke groepen deze kinderen zitten.

Met een 3 puntschaal met de opties: ‘meer, gelijk, of minder’ zijn vragen gesteld die betrekking hebben op de inzetbaarheid en betrokkenheid van de ouders bij verschillende schooltijdenmodellen. Tevens is er door middel van een 5 puntschaal met de waarden: ‘veel te kort, te kort, goed, te lang en veel te lang’ bepaald wat ouders vinden van de lengte van pauzes bij de verschillende schooltijdenmodellen. Aan het eind van de online vragenlijst is de ouders gevraagd een top 5 te maken van hun voorkeur voor de genoemde schooltijdenmodellen. Nummer 1 zien zij het liefst op de school van hun kinderen, nummer 5 zien zij het minst graag op de school van hun kinderen. De volledige online vragenlijst is te zien in bijlage 2.

3.2.3 Online vragenlijst leerkrachten

Voor leerkrachten en het management van OBS Weisterbeek is een online vragenlijst opgesteld met name om de belangen die spelen bij leerkrachten in kaart te brengen. Er is bij deze vragenlijst ook voor gekozen om op elke nieuwe pagina te starten met een overzicht van de mogelijke schooltijdenmodellen. De bedoeling was om te zorgen dat respondenten exact wisten wat elk model inhoudt. Allereerst was er een korte introductie om aan te geven waarom de vragenlijst werd afgenomen. Om inzicht te krijgen in de functie van het aantal uren dat er wordt gewerkt en in welke groepen er wordt lesgegeven door de respondent, zijn hier eerst algemene vragen over gesteld.

Door middel van schalen is achterhaald in welke mate leerkrachten en het management vinden dat dagelijkse bezigheden met een bepaald model te

combineren zijn. Dit betrof een 10- puntschaal die liep van zeer slecht tot zeer goed. Tijdens de gesprekken met de directeur werd duidelijk dat leerkrachten met name over de pauze hun bedenkingen hadden. Om te bepalen wat zij van de duur van de pauze vonden is dit door middel van een 5 puntenschaal bepaald. De keuzes die de leerkrachten en het management hadden waren: ‘veel te kort, te kort, goed, te lang en veel te lang’. Om te bepalen op welke manier leerlingen in de middagpauze opgevangen moeten worden zijn hier enkele suggesties gegeven met daarnaast de mogelijkheid om zelf een suggestie aan te dragen. Ook is de leerkrachten gevraagd een top 5 van hun voorkeuren te maken van de genoemde schooltijdenmodellen. De volledige online vragenlijst is te zien in bijlage 3.

3.3 *Data-analyse*

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn er statistische analyses uitgevoerd. De gegevens van de online vragenlijsten zijn ingevoerd in SPSS 22 (IBM Corp, Released 2013).

Er is besloten alle vragenlijsten mee te nemen bij de data-analyse, ook de vragenlijsten die niet volledig waren ingevuld. Daarnaast is er bij de vragen, die vragen naar helemaal niet mee eens tot helemaal mee eens, gekozen om ‘om te schalen’ van 1 tot en met 5 naar -2 tot en met 2. Op deze manier is in één oogopslag te zien welke scores negatief en welke positief uitvallen.

Om onderzoeksvraag 1 te beantwoorden is er gekeken naar de ervaringen van scholen die een niet traditioneel schooltijdenmodel hadden. Vanuit de literatuur verwachten we een positief effect op de leerprestaties bij het bioritme model omdat dit beter aansluit bij de periodes waarin kinderen het beste leren. Tevens is deze vraag beantwoord met de data die zijn verkregen vanuit de online vragenlijsten van zowel de ouders als de leerkrachten en het management. Op basis van de literatuur verwachten we dat korte pauzes met een gematigde inspanning een positief effect hebben op de leerprestaties van de leerlingen. Als de lengte van de pauze bij het kind past, is het beter geconcentreerd, en dat zorgt voor betere leerprestaties. Om dit effect te onderzoeken is een t-toets uitgevoerd om te bepalen of er een significant verschil is tussen de lengte van de pauze bij de verschillende modellen, zoals is beschreven in de online vragenlijst. Wanneer meerdere modellen significant verschillen van het huidige model, is er bij de oudervragenlijst een Anova gedaan om te ontdekken of de modellen onderling verschillen. Als dit ook het geval was, is er een Post hoc Bonferroni gedaan om te bepalen welke modellen van elkaar verschillen.

Om onderzoeksvraag 2 te beantwoorden is gebruik gemaakt van de data die verkregen is uit de interviews met scholen. Daarnaast zijn de vragenlijst data geanalyseerd. Vanuit de literatuur verwachten we geen specifiek verschil. Om de tweede onderzoeksvraag te beantwoorden is er eerst een t-toets uitgevoerd om te bepalen of er een significant verschil is tussen de betrokkenheid en inzetbaarheid van ouders bij een niet-alternatief schooltijdenmodel ten opzichte van het huidige schooltijdenmodel. Wanneer meerdere modellen significant verschilden van het

huidige model, is er een Anova gedaan om te onderzoeken of de modellen onderling verschillen. Als dit ook het geval was, is er een Post hoc Bonferroni gedaan worden om te bepalen welke modellen van elkaar verschillen. Voor de leerkrachten vragenlijst is geen Anova uitgevoerd, vanwege het geringe aantal respondenten (n=19).

Onderzoeksvraag 3 is onderzocht door middel van interviews. Vanuit de literatuur verwachten we dat het organisatorisch perspectief geen invloed heeft gehad op de keuze voor een schooltijdenmodel en dat het didactisch perspectief voor randvoorwaarden heeft gezorgd om tot die keuze te komen. Het didactisch perspectief geeft aan op welke manier de leerstof aangeboden wordt aan de leerlingen. Dit kan op basis van verschillende leertheorieën zijn. Het pedagogisch perspectief speelt vooral een rol bij modellen met langere schooldagen. In de conclusie wordt hierop teruggekomen.

Om onderzoeksvraag 4 te beantwoorden is gebruik gemaakt van de data die verkregen is middels de online vragenlijsten. Om de vierde onderzoeksvraag te beantwoorden is de Friedman test uitgevoerd. Zowel de ouders als de leerkrachten en het management is gevraagd een ranking te maken van de verschillende schooltijdenmodellen. Met behulp van de Friedman test is bepaald welk schooltijdenmodel het hoogst of laagst wordt beoordeeld.

Het significantieniveau dat is gebruikt, is 5% (p-waarde: 0,05).

4. Resultaten

In deze paragraaf worden de resultaten van de interviews met leerkrachten van scholen met een niet traditioneel schooltijdenmodel uiteengezet. Vervolgens worden de resultaten van de online vragenlijsten van OBS Weisterbeek besproken. Allereerst is te lezen wat de resultaten zijn van de online vragenlijsten die zijn ingevuld door de ouders van de school. Vervolgens wordt er gekeken naar de online vragenlijsten die zijn ingevuld door de leerkrachten en het management van OBS Weisterbeek.

4.1 *Leerkrachten van scholen met een niet traditioneel schooltijdenmodel*

In onderstaande paragrafen wordt ingegaan op hoe andere scholen, die werken met een continu-rooster, vijf gelijke dagenmodel, bioritmemodel en zeven tot zevenmodel, tot het besluit zijn gekomen om een niet traditioneel schooltijdenmodel te hanteren. Daarnaast is gevraagd vanuit welk perspectief de school de keus heeft gemaakt om hun schooltijdenmodel aan te passen. Er is ook gevraagd naar de verandering in ouderbetrokkenheid na invoering van een niet traditioneel schooltijdenmodel. Deze vragen zijn gesteld om een beeld te krijgen van de mogelijkheden van een niet traditioneel schooltijdenmodel. De interviews waren, onder andere, bedoeld om antwoord te krijgen op de vraag wat de invloed van een ander schooltijdenmodel op de leerprestaties van de leerlingen is. Hier is echter geen

antwoord op gekomen, omdat de overstap naar een niet traditioneel schooltijdenmodel recent is gemaakt en er niet gemonitord wordt of er sprake is van invloed op de leerprestaties. Een samenvatting van alle scholen met een niet traditioneel schooltijdenmodel is terug te vinden in Bijlage 5.

4.1.1 Continurooster

In onderstaande paragraaf wordt ingegaan op hoe andere scholen, die werken met een continurooster, hun schooltijden hebben ingedeeld en waarom er is gekozen voor een niet traditioneel schooltijdenmodel. Een samenvatting van deze scholen is terug te vinden in bijlage 5, tabel 1.

School 1

Vanuit de ouders kwam de vraag of er gekeken kon worden naar een ander rooster voor de kinderen. Na jaren praten, bevragen en uitzoeken is in het schooljaar 2012-2013 gestart met het continurooster. Hier is met name voor gekozen vanuit het organisatorisch perspectief, omdat de traditionele schooltijden niet meer voldeden aan de wensen van de ouders.

Bijna alle kinderen bleven tussen de middag over op school, dus een lange middagpauze was niet nodig om tussen de middag naar huis te kunnen gaan om thuis te eten. De leerkrachten merken geen verschil in ouderbetrokkenheid. Er zijn nog steeds voldoende ouders die kunnen helpen bij het lezen, knutselen en andere zaken. Om de weggevallen uren voor de bovenbouw op te vangen hebben zij workshops en uitjes georganiseerd.

School 2

De vraag of de huidige schooltijden nog aansluiten bij ouders, leerkrachten en leerlingen kwam al vaker ter sprake. Er is toen besloten om te kijken wat de mogelijkheden waren om de schooltijden eventueel aan te passen. Er is met name gekozen vanuit het organisatorisch perspectief, omdat de traditionele schooltijden niet meer voldeden aan de wensen van de ouders en leerkrachten.

Bijna alle kinderen bleven op school al over. Het was de leerkrachten opgevallen dat de pauze in het oude schooltijdenmodel te lang was (1 uur). De ruzies en irritaties kwamen vaak opzetten na 20 minuten buitenspelen. Daarom is gekozen voor 30 minuten middagpauze, dit is opgedeeld in 15 minuten eten en 15 minuten buiten spelen. De leerkrachten merken dat de leerlingen rustiger zijn dan toen het oude model nog werd gehanteerd. De leerkrachten merken geen verschil in ouderbetrokkenheid.

Om de weggevallen uren voor de bovenbouw op te vangen hebben zij een aantal jaren voor deze leerlingen een extra lesmiddag georganiseerd. De vrijdagmiddag is nu gereserveerd voor de leerlingen die nog extra uren moeten maken. De overige leerlingen zijn dan vrij.

School 3

De leerkrachten hebben zelf geopperd om de schooltijden aan te passen. Zij hebben met name de voordelen benoemd om de ouders ook te overtuigen. Er was hier in eerste instantie sprake van een aanpassing binnen het organisatorische perspectief. Het organisatorisch perspectief was vooral van belang omdat de traditionele schooltijden niet meer voldeden aan de wensen van de leerkrachten.

Vervolgens is het model zo ingericht dat het zo werkbaar mogelijk was. De leerkrachten merken geen verschil in ouderbetrokkenheid. Er zijn altijd voldoende ouders beschikbaar wanneer er hulp nodig is.

De groepen 1 t/m 4 krijgen 906,75 lesuren per jaar en de groepen 5 t/m 8 975 lesuren. Samen komt dit boven de verplichte 7520 lesuren uit, namelijk 7527.

4.1.2 Vijf gelijke dagenmodel

In onderstaande paragraaf wordt ingegaan op hoe andere scholen, die werken met een vijf gelijke dagenmodel, hun schooltijden hebben ingedeeld en waarom er is gekozen voor een niet traditioneel schooltijdenmodel. Een samenvatting van deze scholen is terug te vinden in bijlage 5, tabel 2.

School 4

Deze school is in 2007 opgericht en direct begonnen met een 5 gelijke dagenmodel. Het belangrijkste punt om alle kinderen te laten overblijven was de visie ‘veilig door het verkeer’. Wanneer kinderen overblijven hoeven zij immers maar twee keer per dag de route tussen school en hun huis af te leggen.

Wanneer een school wordt opgericht zullen er een aantal visies leidend zijn. Bij het ontwikkelen van deze school hebben betrokkenen bepaald wat belangrijk was. Zowel de organisatorische, pedagogische en didactische perspectieven zijn hierin meegenomen. Er is gekozen voor een middagpauze van 45 minuten. Omdat de school in 2007 is opgericht en op dat moment is begonnen met het vijf gelijke dagenmodel is er geen verschil te merken bij ouderbetrokkenheid.

School 5

Deze school zag in het vijf gelijke dagenmodel een manier om rust en regelmaat te creëren voor leerlingen op school, aangezien zij een grote school zijn. Er is dus met name gedacht vanuit het pedagogisch perspectief. Wanneer leerlingen rustig en geconcentreerd zijn, zullen zij zich makkelijker de leerstof eigen maken.

Binnen het lesrooster van elke dag zal de afwisseling van in- en ontspanningsmomenten voor de kinderen bewaakt worden, afhankelijk van hun leeftijd. Het is prettig om als leerkracht de gehele dag de kinderen te begeleiden en op deze manier de rust en structuur te borgen in de groep.

Er is op de school geen lunchpauze, dit kunnen de kinderen thuis of bij een opvang doen. De leerkrachten lunchen van 13.30 – 14.00 uur. Dit betekent dat hierna oudergesprekken of vergaderingen kunnen plaatsvinden. Ook kunnen er voorbereidingen getroffen worden voor andere schooldagen.

De leerkrachten merken geen verschil met de oude situatie met betrekking tot de ouderbetrokkenheid.

4.1.3 Zeven tot zevenmodel

In onderstaande paragraaf wordt ingegaan op hoe andere scholen, die werken met een zeven tot zevenmodel, hun schooltijden hebben ingedeeld en waarom er is gekozen voor een niet traditioneel schooltijdenmodel. Een samenvatting van deze scholen is terug te vinden in bijlage 5, tabel 3.

School 6

Deze school is in 2012 gestart met de eerste leerlingen. Op de school zitten nu alleen leerlingen van groep 1 tot en met 4. In 2012 is de school begonnen met een groep 1. De school heeft als doel om precies aan te sluiten op de wensen van de maatschappij.

Deze school is een sterrenschool. Een volwaardige sterrenschool geeft inhoud aan het 5-sterrenconcept. Het continurooster en de flexibiliteit in opvang en vakanties is de bekendste ster van een Sterrenschool. Maar de ervaring leert dat de andere vier sterren voor ouders van minstens zo groot belang zijn aldus het samenwerkingsverband. De vier andere sterren zijn: (1) leren én opvang verzorgd door één combinatieteam van leerkrachten en pedagogisch medewerkers die tevens klassen assistent zijn, (2) de nadruk op rekenen, taal en lezen, (3) maatwerk voor ieder kind en (4) binding met de buurt.

De school is van 7.00 uur tot 19.00 uur geopend. Er wordt lesgegeven volgens het continurooster, hetgeen betekent dat leerlingen om 14.00 uur naar huis kunnen of worden opgevangen door de BSO.

Ouders kunnen kiezen of zij gebruik maken van de reguliere vakanties of van het flexpakket. Het flexpakket wordt twee keer per jaar doorgegeven aan de school. Dit gebeurt uiteraard wel in overleg met de leerkrachten.

Het schoolteam en de ouders werken samen naar dezelfde doelen. Samen wordt de benadering bepaald die het beste werkt voor het kind. Samen zijn zij verantwoordelijk voor de resultaten.

De middagpauze duurt 30 minuten en bestaat uit 15 minuten samen eten en 15 minuten buitenspelen. Er is met alle perspectieven rekening gehouden bij de ontwikkeling van deze school. De ouders zijn in hoge mate betrokken bij de school. Dit komt mede doordat er veel vrijheid is voor de ouders en de leerlingen over hoe het schooljaar wordt ingericht.

School 7

Deze school werkt veel samen met ‘School 6’. Het Sterrenschoolconcept is ontwikkeld door een landelijke denktank die het antwoord heeft gezocht op de volgende vraag: ‘Als we vandaag met een schone lei mochten beginnen, hoe zouden we het primair onderwijs er dan laten uitzien?’ De conclusie is dat het hoog tijd is

voor een vijf sterren aanpak waarbij een totaalpakket van onderwijs en kinderopvang wordt aangeboden.

Doordat deze school is ontwikkeld nadat er weer vanaf een ‘nulpunt’ is gekeken naar het onderwijs, is er met alle drie de perspectieven rekening gehouden.

De school is open van 7.00 uur tot 19.00 uur. Ouders kunnen uit 2 mogelijkheden kiezen. Er is een vijfdaagse schoolweek van 8.30 uur tot 14.15 uur of een vierdaagse schoolweek van 8.30 uur tot 15.30 uur. Dit zijn lestijden. Ook hier wordt een continurooster gehanteerd (alle dagen hetzelfde). Het is mogelijk de kinderen vanaf 7.00 uur te brengen. Dan wordt er gebruikt gemaakt van voorschoolse opvang (VSO). Na afloop van de schooltijden kan er gebruikt gemaakt worden van de BSO. De middagpauze duurt 30 minuten en bestaat uit 15 minuten samen eten en 15 minuten buitenspielen.

Het is mogelijk om in overleg de vakantie zelf in te plannen. Dit gebeurt elk half jaar.

Voor deze school geldt ook dat ouderbetrokkenheid erg belangrijk is. Ouders, kinderen en het team worden gezien als de ambassadeurs van de school. Ouderbetrokkenheid wordt gestimuleerd vanuit de school. Hoewel er geen vergelijking is met het traditionele schooltijdenmodel bij deze school, merken de leerkrachten een sterke ouderbetrokkenheid.

4.1.4 Bioritmemodel

In onderstaande paragraaf wordt ingegaan op hoe een school, die werkt met een zeven tot zevenmodel, de schooltijden heeft ingedeeld en waarom er is gekozen voor een niet traditioneel schooltijdenmodel. Een samenvatting van deze scholen is terug te vinden in bijlage 5, tabel 4.

School 8

Dit is een school waar relatief veel leerlingen met een lage SES op zitten. In het schooljaar 2008-2009 is men gestart met het bioritmemodel omdat rust en regelmaat en TSO niet meer te organiseren waren. Er is hier dus met name gekozen vanuit het organisatorisch perspectief. Leerkrachten merken geen verschil met de oude situatie met betrekking tot de ouderbetrokkenheid. Over het algemeen zijn de ouders niet heel intensief betrokken bij de school.

Het lesprogramma van deze school is verdeeld in vier blokken.

Blok 1: van 8.30 uur tot 9.00 uur wordt de dag rustig gestart. Van 9.00 uur tot 11.30 uur zijn de ochtendlessen. Het piekmoment van de ochtend wordt optimaal benut, kinderen hebben geen periode om buiten te spelen. Wel krijgen zij 5 minuten pauze om even iets te eten of te drinken.

Blok 2: Dit blok duurt van 11.30 uur tot 13.45 uur. De kinderen eten en drinken wat. Zij gaan buiten spelen en rusten uit. De regel is dat niemand geluid maakt, overleggen gebeurt fluisterend. In dit blok hebben de leerkrachten pauze en worden

de kinderen begeleid door het managementteam, sportleerkracht en stagiaires van de CIOS.

Blok 3: Dit blok duurt van 13.45 uur tot 15.30 uur. De nadruk ligt op de herhaling en verwerking van wat de kinderen 's ochtends hebben geleerd. Tussen 15.00 uur en 15.30 uur wordt de dag nabesproken.

Blok 4: In dit blok worden er naschoolse activiteiten gedaan, deze zijn voor de groepen 1 t/m 6 niet verplicht. Bij deze school richten zij zich met name op sport. Om de leerresultaten van de leerlingen te verbeteren gaan de leerlingen uit groep 7 en 8 tot 16.30 uur naar school. Dit wordt de verlengde leertijd genoemd. Deze tijd is niet verplicht voor leerlingen uit de groepen 1 t/m 6. De naschoolse activiteiten zijn tot 18.30 uur.

4.2 Ouders

Hieronder volgen de resultaten van de online vragenlijst die bij de ouders zijn uitgezet. Allereerst is te lezen wat ouders vinden van de lengte van de pauze voor hun kinderen bij de verschillende schooltijdenmodellen. Daarna volgt de betrokkenheid en de inzetbaarheid van de ouders bij de verschillende schooltijdenmodellen. Het gedeelte 'resultaten van de ouders' wordt afgesloten met het weergeven van de ranking van de verschillende beoordelingen die ouders hebben meegegeven bij de schooltijdenmodellen.

4.2.1 Lengte pauze

In Tabel 4 is de vergelijking van de vier verschillende schooltijdenmodellen te zien met betrekking tot het onderwerp lengte van de pauze. De vraag die hierbij gesteld is: 'Geef voor elk van de schooltijdenmodellen in onderstaand schema aan wat voor uw kind(eren) van toepassing is wat betreft de duur van de middagpauze'. Uit Tabel 4 komt naar voren dat de lengte van de pauze bij het continurooster het dichtst bij 0 ligt, dit betekent dat ouders de duur van de pauze in het continurooster het meest prettig vinden voor hun kind(eren) ten opzichte van de pauze in het huidige model. De lengte van de pauze bij het continurooster en het vijf gelijke dagenmodel scoren negatief (gemiddelde < 0), wat betekent dat ouders de lengte van de pauze bij deze modellen als 'te kort' ervaren. Bij het bioritmemodel en het zeven tot zevenmodel scoort de lengte van de pauze positief, wat betekent dat ouders de lengte van de pauze bij deze modellen juist als 'te lang' ervaren. De uitgevoerde t-toetsen laten zien dat de waardering voor alle modellen significant afwijkt van 0.

Tabel 4

Vergelijking van het huidige schooltijdenmodel en de vier niet traditionele schooltijdenmodellen van de ouders van OBS Weisterbeek met betrekking tot de lengte van de pauze voor de leerlingen volgens hun ouders bij de school (op een schaal van -2 tot en met 2).

	N	Gemiddelde	SD	T	df	Significatie (tweezijdig)
Lengte pauze continurooster	99	-0,55	0,704	-7,711	98	0,0
Lengte pauze vijf gelijke dagenmodel	99	-0,60	0,741	-8,0	98	0,0
Lengte pauze bioritmemodel	94	1,39	0,964	14,015	93	0,0
Lengte pauze zeven tot zevenmodel	76	0,91	1,368	5,786	75	0,0

Om te kijken of de alternatieve modellen onderling verschillen is een ANOVA uitgevoerd. Er is een significant verschil ($F(4,462) = 94,184$, $p = 0,00$) gevonden met betrekking tot de lengte van de pauze bij de verschillende schooltijdenmodellen.

Tenslotte is met post hoc Bonferroni gekeken welke alternatieve modellen onderling van elkaar verschillen ten aanzien van de lengte van de pauze.

Er is geen significant verschil tussen het continurooster en het vijf gelijke dagenmodel gevonden. Er is wel een significant verschil tussen het zeven tot zevenmodel en het bioritmemodel ($p = 0,001$) gevonden. Voor alle overige modellen zijn ook onderling significante verschillen gemeten ($p = 0,000$).

Met betrekking tot de lengte van de pauze liggen de scores voor het continurooster en het vijf gelijke dagenmodel het dichtst bij elkaar. Voor deze beide modellen wordt de pauze als ‘te kort’ beoordeeld. De pauzes in het huidige model worden als net te lang beoordeeld. Tenslotte worden de pauzes voor het zeven tot zevenmodel en die van het bioritmemodel als ‘te lang’ beoordeeld.

4.2.2 Betrokkenheid

In Tabel 5 is de vergelijking van de vier verschillende schooltijdenmodellen te zien met betrekking tot het onderwerp betrokkenheid. De vraag die hierbij gesteld

is: ‘Geef aan in welke mate u meer of minder betrokken zult zijn bij de school ten opzichte van het huidige schooltijdenmodel’.

In Tabel 5 is te zien dat ouders verwachten dat zij over het algemeen minder betrokken zullen zijn bij de school wanneer er gekozen wordt voor een ander schooltijdenmodel. Uit Tabel 5 blijkt dat er significante verschillen zijn tussen het vijf gelijke dagenmodel, het bioritmemodel en het zeven tot zevenmodel ten opzichte van het huidige model.

Tabel 5

Vergelijking van de vier niet traditionele schooltijdenmodellen van de ouders van OBS Weisterbeek met betrekking tot de betrokkenheid bij de school (op een schaal van -2 tot en met 2).

	N	Gemiddelde	SD	t	df	Significatie (tweezijdig)
Continuurooster	93	-0,05	0,308	-1,683	92	0.096
Vijf gelijke dagenmodel	93	-0,10	0,365	-2,571	91	0,012
Bioritmemodel	89	-0,33	0,562	-5,504	87	0,000
Zeven tot zevenmodel	85	-0,35	0,592	-5,499	84	0,000

Om te kijken of de alternatieve modellen onderling verschillen is een ANOVA uitgevoerd. Er is een significant verschil ($F(3,354) = 9,732, p = 0,00$) gevonden, met betrekking tot de betrokkenheid van ouders bij de school, tussen de verschillende schooltijdenmodellen ten opzichte van het huidige schooltijdenmodel.

Tenslotte is met post hoc Bonferroni gekeken welke alternatieve modellen onderling van elkaar verschillen, ten aanzien van de betrokkenheid bij de school. Er zijn duidelijke significante verschillen tussen het continuurooster en het bioritmemodel ($p = 0,001$) en het zeven tot zevenmodel ($p = 0,00$) gevonden. Ook is er een duidelijk significant verschil te zien tussen het vijf gelijke dagenmodel en het zeven tot zevenmodel ($p = 0,002$).

Met betrekking tot de ouderbetrokkenheid liggen de scores voor het huidige model, het continuurooster en het vijf gelijke dagenmodel dicht bij elkaar. Hierbij scoort het vijf gelijke dagenmodel, weliswaar licht maar toch significant, lager. Het bioritmemodel en het zeven tot zevenmodel scoren wat betreft de ouderbetrokkenheid ook vergelijkbaar. Deze modellen scoren significant lager dan de andere drie.

4.2.3 Inzetbaarheid

In Tabel 6 is de vergelijking van de vier verschillende schooltijdenmodellen te zien met betrekking tot het onderwerp ‘inzetbaarheid’. De vraag die hierbij gesteld is luidt: ‘Geef aan in welke mate u meer of minder inzetbaar bent voor hulp aan school ten opzichte van het huidige schooltijdenmodel’.

In Tabel 6 zijn ook de resultaten van de vergelijking met het huidige model te zien. Er is te zien dat ouders verwachten dat zij over het algemeen minder betrokken zullen zijn bij de school wanneer er gekozen wordt voor een ander schooltijdenmodel. Uit de tabel blijkt dat er significante verschillen zijn tussen het continurooster, het vijf gelijke dagenmodel, en het zeven tot zevenmodel ten opzichte van het huidige model.

Tabel 6

Vergelijking van de vier niet traditionele schooltijdenmodellen van de ouders van OBS Weisterbeek met betrekking tot de inzetbaarheid bij de school (op een schaal van -2 tot en met 2).

	N	Gemiddelde	SD	t	df	Significatie (tweezijdig)
Continurooster	92	-0,09	0,352	-2,366	91	0,02
Vijf gelijke dagenmodel	91	-0,16	0,373	-4,215	90	0,0
Bioritmemodel	88	-0,3	0,609	-4,547	86	0,461
Zeven tot zevenmodel	87	-0,09	0,6492	-0,741	86	0,0

Om te kijken of de alternatieve modellen onderling van elkaar verschillen is een ANOVA uitgevoerd, er is een significant verschil ($F(3,354) = 3,714$, $p = 0,012$) gevonden, met betrekking tot de betrokkenheid van ouders bij de school, tussen de verschillende schooltijdenmodellen ten opzichte van het huidige schooltijdenmodel.

Tenslotte is met post hoc Bonferroni gekeken welke alternatieve modellen onderling van elkaar verschillen ten aanzien van de betrokkenheid bij de school. Er zijn significante verschillen tussen het continurooster en het bioritmemodel ($p = 0,039$) en tussen het continurooster en het zeven tot zevenmodel ($p = 0,035$) gevonden.

Met betrekking tot de inzetbaarheid liggen de scores voor het huidige model, het continurooster en het vijf gelijke dagenmodel dicht bij elkaar. Hierbij scoort het vijf gelijke dagenmodel, weliswaar licht maar toch significant, lager. Het bioritmemodel en het zeven tot zevenmodel scoren wat betreft de inzetbaarheid ook vergelijkbaar. Deze modellen score significant lager dan de andere drie.

4.2.4 Ranking

De ouders is gevraagd een top 5 te maken van wat voor hen het beste zou zijn. In Tabel 7 is te zien dat het huidige schooltijdenmodel het hoogst scoort met een gemiddelde plaats 1,71. Het zeven tot zevenmodel scoort het laagst met een gemiddelde plaats 4,81. De Friedman test ($\chi^2(4) = 225,35$, $p=0,000$) toont aan dat de scores van de verschillende schooltijdenmodellen significant verschillen voor de ouders.

Tabel 7

Ranking die ouders hebben meegegeven aan de verschillende schooltijdenmodellen.

	Gemiddelde ranking	SD	Minimum	Maximum
Huidige schooltijdenmodel	1,71	0,884	1	4
Continuurooster	1,78	0,643	1	4
Vijf gelijke dagenmodel	2,72	0,840	1	5
Bioritmemodel	3,99	0,645	1	5
Zeven tot zevenmodel	4,81	0,450	3	5

4.3 Leerkrachten en management

Bij deze online vragenlijsten is gekeken naar de mate waarin zij hun dagelijkse bezigheden naast hun werk kunnen combineren binnen de verschillende schooltijdenmodellen. Ook is gekeken naar hun mening over de lengte van de middagpauze, van zowel de leerlingen als de leerkrachten en het management, bij de verschillende modellen. Vervolgens is te lezen op welke manier de leerkrachten en het management de leerlingen tijdens de middagpauze willen opvangen. Het gedeelte van de resultaten van de leerkracht en het management wordt afgesloten met een weergave van de ranking die zij meegeven aan de verschillende schooltijdenmodellen.

4.3.1 Pauze leerlingen

In Tabel 8 is de vergelijking van vijf verschillende schooltijdenmodellen te zien met betrekking tot het onderwerp ‘lengte van de pauze voor de leerlingen’. De vraag die hierbij gesteld is: ‘Geef voor elk van de schooltijdenmodellen in onderstaand

schema aan wat voor uw kind(eren) van toepassing is wat betreft de duur van de middagpauze.’

Tabel 8

Vergelijking van het traditionele schooltijdenmodel en de vier niet traditionele schooltijdenmodellen van de leerkracht en het management van OBS Weisterbeek met betrekking tot de lengte van de pauze voor de leerlingen (op een schaal van -2 tot en met 2).

	N	Gemiddelde	SD	t	df	Significatie (tweezijdig)
Huidige model	15	0,13	,640	0,807	14	0,433
Continurooster	15	-0,80	,676	-4,583	14	0,0
Vijf gelijke dagenmodel	14	-0,79	,699	-4,204	13	0,001
Zeven tot zevenmodel	15	1,47	1,187	6,813	14	0,0
Bioritmemodel	15	1,12	,834	3,697	14	0,002

In Tabel 8 is af te lezen dat de lengte van de pauze bij het huidige model als beste wordt ervaren. De gemiddelde score wijkt niet significant af van 0. De 30 minuten die bij het continurooster en vijf gelijke dagenmodel zijn genoemd in de online vragenlijst, worden als ‘te kort’ ervaren. Zij scoren respectievelijk -0,8 en -0,79. Daarentegen worden de pauzes met een gemiddelde van 1,47 voor het zeven tot zevenmodel en een gemiddelde van 1,12 voor het bioritmemodel ‘te lang’ gevonden.

4.3.2 Pauze leerkracht

In Tabel 9 zijn de beschrijvende statistieken van vijf verschillende schooltijdenmodellen te zien met betrekking tot het onderwerp lengte van de pauze voor de leerkracht. De vraag die hierbij gesteld is: ‘Geef voor elk van de schooltijdenmodellen in onderstaand schema aan wat voor u van toepassing is wat betreft de duur van de middagpauze’.

Tabel 9

Beschrijvende statistieken van de verschillende schooltijdenmodellen van de leerkracht en het management van OBS Weisterbeek met betrekking tot de lengte van de pauze voor de leerkrachten (op een schaal van -2 tot en met 2).

	N	Gemiddelde	SD	t	df	Significatie (tweezijdig)
Huidige model	15	0,07	,258	1,000	14	0,334
Continurooster	15	-1,13	,834	-5,264	14	,0000
Vijf gelijke dagenmodel	14	-1,07	,829	-4,837	13	0,000
Zeven tot zevenmodel	15	0,60	1,298	1,790	14	0,095
Bioritmemodel	15	1,27	0,704	6,971	14	0,000

In Tabel 9 is af te lezen dat de lengte van de pauze bij het huidige model als beste wordt ervaren. De gemiddelde score wijkt niet significant af van 0. De 30 minuten die bij het continurooster en vijf gelijke dagenmodel zijn genoemd in de online vragenlijst worden als ‘te kort’ ervaren. Zij scoren respectievelijk -1,13 en -1,07. De pauze bij het zeven tot zevenmodel en het bioritmemodel model worden als ‘te lang’ ervaren. Bij deze modellen is de score respectievelijk 0,60 en 1,27. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de score voor het zeven tot zevenmodel niet significant afwijkt van 0.

4.3.3 Dagelijkse bezigheden

In Tabel 10 is de vergelijking van vijf verschillende schooltijdenmodellen te zien met betrekking tot het onderwerp dagelijkse bezigheden. De vraag die hierbij gesteld is: ‘Geef voor het genoemde model aan in hoeverre u uw dagelijkse bezigheden naast uw werk kunt uitvoeren’.

Tabel 10

Vergelijking van het traditionele schooltijdenmodel en de vier niet traditionele schooltijdenmodellen van de leerkrachten en het management van OBS Weisterbeek met betrekking tot het kunnen combineren van de dagelijkse bezigheden naast hun werk (op een schaal van 1 tot en met 10).

	N	Gemiddelde	SD
Huidige model	16	7,81	2,428
Continurooster	16	8,25	1,612
Vijf gelijke dagenmodel	16	7,31	1,852
Zeven tot zevenmodel	16	3,81	2,198
Bioritmemodel	16	2,31	1,702

In Tabel 10 is de gemiddelde score te lezen van de leerkrachten met betrekking tot de mate waarin zij hun dagelijkse bezigheden naast hun werk kunnen uitvoeren. Te zien is dat leerkrachten de hoogste score meegeven aan het huidige model, het continurooster en het vijf gelijke dagenmodel. Dit is niet verrassend, deze dagen zijn immers korter dan bij het zeven tot zevenmodel en het bioritmemodel. De scores die gegeven konden worden in de online vragenlijst waren van 1 tot en met tien. De eerdergenoemde modellen scoren dus een voldoende op het punt dat leerkrachten hun dagelijkse bezigheden kunnen combineren met de schooltijden. Daarentegen scoren het zeven tot zevenmodel en het bioritme laag. Deze schooltijdmodellen worden gekenmerkt door hun lange dagen.

4.3.4 Ranking

Leerkrachten hebben door middel van een top 5 laten zien welke modellen zij het liefst, danwel het minst graag zouden willen hebben binnen hun school.

In Tabel 11 is te zien dat het huidige schooltijdenmodel en het continurooster samen het hoogst scoren met een gemiddelde van 1,79. Het zeven tot zevenmodel scoort het laagst met een gemiddelde plaats 4,93. De Friedman test ($\chi^2(4) = 43,2$, $p < 0,001$) toont aan dat de scores van de verschillende schooltijdmodellen significant verschillen voor de leerkrachten.

Tabel 11

Ranking die leerkrachten en het management hebben meegegeven aan de verschillende schooltijdenmodellen.

	Gemiddelde ranking
Huidige schooltijdenmodel	1,79
Continuurooster	1,79
Vijf gelijke dagenmodel	2,57
Bioritmemodel	3,93
Zeven tot zevenmodel	4,93

5. Conclusie en discussie

5.1 Conclusie

In dit onderzoek is gekeken naar invoering van een niet traditioneel schooltijdenmodel in het basisonderwijs. Het onderzoek heeft zich met name gericht op drie factoren die bij de keuze een rol spelen: leerprestaties, ouderbetrokkenheid en draagvlak onder leerkrachten en ouders. Om zicht te krijgen op de consequenties van een niet traditioneel schooltijdenmodel, zijn interviews afgenomen bij scholen die een niet traditioneel schoolmodel hanteren en is de mening van de ouders en de leerkrachten onderzocht bij basisschool Weisterbeek in Horst. Het onderzoek is opgesplitst in 4 deelvragen, die hieronder één voor één worden beantwoord.

De eerste onderzoeksvraag luidt: ‘Wat zijn de (te verwachten) effecten van een niet traditioneel schooltijdenmodel op de leerprestaties van de leerlingen?’ De leerprestaties worden beïnvloed door de dagindeling, de motivatie en concentratie en de ouderbetrokkenheid. Bij deelvraag 2 wordt verder ingegaan op ouderbetrokkenheid. In de literatuur komt naar voren dat de beste momenten op een dag voor goede intellectuele prestaties tussen 10.00 uur en 12.00 uur en tussen 15.00 uur en 17.00 uur zijn. Het bioritmemodel is volgens dit principe gecreeërd. Bij het traditionele schooltijdenmodel, het continuurooster en het vijf gelijke dagenmodel wordt de piek in het bioritme in de middag niet benut. Uit de literatuur blijkt dat het belangrijk is om leerlingen te motiveren en ze gemotiveerd te laten blijven, ongeacht welk schooltijdenmodel wordt gebruikt. De middagdip moet bij elk schooltijdenmodel worden opgevangen, met uitzondering van bij het bioritmemodel, door de leerlingen opnieuw te motiveren. Wanneer er voldoende ruimte binnen een schooltijdenmodel is voor motivatie, zal dit ten goede komen aan de leerprestaties van de leerlingen. In de interviews kwam naar voren dat er vanuit de scholen waar

ze al werken volgens een niet traditioneel schooltijdenmodel vanwege de recente invoering van de modellen nog geen uitspraak gedaan kan worden over het effect op de leerprestaties. Ook kwam naar voren dat er geen sprake is geweest van het monitoren van de leerlingen na de overgang naar een ander schooltijdenmodel. Tevens is er weinig empirisch onderzoek gedaan naar een verschil in leerprestaties van de leerlingen bij de verschillende schooltijdenmodellen. Uit de literatuur blijkt dat de lengte van de pauze een rol speelt bij de leerprestaties van de leerlingen. Gematigde intensieve lichamelijke activiteit heeft het beste effect op de concentratie van de leerlingen. Voor de pauze geldt, volgens de ouders, dat de 30 minuten van het continuurooster en het vijf gelijke dagenmodel te kort zijn en dat de pauzes bij het bioritmemodel en het zeven tot zevenmodel te lang zijn. Volgens leerkrachten en het management is dat ook het geval. Uit onderzoek blijkt dat een pauze goed is voor de concentratie en hierdoor ook voor de motivatie en de leerprestaties.

De tweede onderzoeksvraag is als volgt: *‘Wat zijn de (te verwachten) effecten van een niet traditioneel schooltijdenmodel op de betrokkenheid en inzetbaarheid van ouders?’* Uit de literatuur blijkt dat ouderbetrokkenheid een positieve invloed kan hebben op de leerprestaties van leerlingen. Echter, eenduidig zijn de bevindingen niet en dus moet er meer onderzoek gedaan worden voordat hierover uitsluitel gegeven kan worden.

Met betrekking tot de ouderbetrokkenheid liggen de scores voor het huidige model, het continuurooster en het vijf gelijke dagenmodel dicht bij elkaar. Hierbij scoort het vijf gelijke dagenmodel, weliswaar licht maar toch significant, lager. Het bioritmemodel en het zeven tot zevenmodel scoren wat betreft de ouderbetrokkenheid ook vergelijkbaar. Deze modellen scoren significant lager dan de andere drie. Met betrekking tot de inzetbaarheid liggen de scores voor het huidige model, het continuurooster en het vijf gelijke dagenmodel dicht bij elkaar. Hierbij scoort het vijf gelijke dagenmodel, weliswaar licht maar toch significant, lager. Het bioritmemodel en het zeven tot zevenmodel scoren wat betreft de inzetbaarheid ook vergelijkbaar. Deze modellen scoren significant lager dan de andere drie. Vanuit de interviews met scholen die al lesgeven volgens een niet traditioneel schooltijdenmodel blijkt dat er geen verschil te merken is in de betrokkenheid en inzetbaarheid van de ouders. Het invoeren van een niet traditioneel schooltijdenmodel heeft dus niet geleid tot een hogere betrokkenheid en inzetbaarheid van de ouders. Voorafgaand aan de invoering van een niet traditioneel schooltijdenmodel hadden zowel ouders als leerkrachten hier ook geen positieve verwachtingen van.

De derde onderzoeksvraag is als volgt: *‘Welke factoren en perspectieven spelen een rol bij de keuze voor een schooltijdenmodel?’* Een school kan vanuit verschillende perspectieven vorm geven aan de school en haar onderwijs. Er wordt onderscheid gemaakt tussen drie onlosmakelijk met elkaar verbonden perspectieven: het organisatorische, het pedagogische en het didactische perspectief. Deze drie perspectieven vertonen veel overlap. Uit de interviews met scholen die al gebruik maken van een niet traditioneel schooltijdenmodel blijkt dat zij vanuit wisselende

perspectieven hebben gekozen voor een bepaald schooltijdenmodel. Het organisatorisch perspectief wordt het vaakst als reden genoemd voor de keuze van een bepaald schooltijdenmodel. Alleen het bioritmemodel geeft als enig perspectief het didactische perspectief aan als reden.

De vierde onderzoeksvraag over de belangen van alle partijen is als volgt: *‘Welke belangen spelen een rol bij ouders, leerkrachten en het management bij invoering van een ander schooltijdenmodel?’* Ouders hebben andere belangen dan leerkrachten en het management. Toch is in de ranking te zien dat beide groepen over het algemeen een gelijke ranking hebben gegeven. Het huidige traditionele schooltijdenmodel scoort het hoogst, gevolgd door het continuurooster en het vijf gelijke dagenmodel. Het zeven tot zevenmodel scoort het laagst. Er is weinig draagvlak voor zowel het bioritmemodel als het zeven tot zevenmodel. De online vragenlijst voor leerkrachten laat zien dat de lengte van de pauzes bij niet-traditionele schooltijdenmodellen ook niet goed past bij wat leerkrachten prettig vinden en dat alleen de invoering van een continuurooster beter bij hun dagelijkse bezigheden past.

Dit samenvattend kan de conclusie getrokken worden dat er wat betreft de invoering van een niet traditioneel schooltijden model nog weinig bekend is over het effect op de leerprestaties. Ook in dit onderzoek zijn geen directe effecten gevonden. Ten aanzien van de indirecte effecten van lengte van de pauzes, ouderbetrokkenheid en ouderinzetbaarheid, scoren de niet-traditionele schooltijden modellen juist lager dan het huidige model.

Uit dit onderzoek kan dan ook geconcludeerd worden dat niet-traditionele schooltijdenmodellen niet zozeer ingevoerd worden om de leerprestaties te verbeteren, maar vaak gebeuren vanuit organisatorisch perspectief waarbij de verschillende belangen van ouders en leerkrachten afgewogen worden.

5.2 Discussie

Doordat de leerkrachten willekeurig werden aangewezen voor de interviews, was er geen controle op de keuze van de respondenten. Om een goed beeld te kunnen krijgen, was het raadzaam geweest om het interview met een directeur óf een initiatiefnemer van de verandering van een traditioneel schooltijdenmodel naar een niet traditioneel schooltijdenmodel te laten plaatsvinden. Er zijn maar 8 leerkrachten van scholen geïnterviewd, hierdoor zijn de verkregen data niet generaliseerbaar.

Door de wijze waarop de online vragenlijst werd uitgezet onder de ouders was er geen invloed op en ook geen zicht op de respondenten. Er kon niet achterhaald worden of er per gezin of per kind geantwoord werd. Het werd ook niet duidelijk of beide ouders de vragenlijst invulden, of slecht één van het gezin. Achterafgezien had dit opgelost kunnen worden door vragen naar achtergrond gegevens, zoals geslacht en leeftijd, toe te voegen. Het is niet onwaarschijnlijk dat vrouwen de vragenlijst anders invullen dan mannen, omdat de vrouw van oudsher verantwoordelijk is voor

de opvang van de kinderen. Deze aspecten zijn dus niet meegenomen in dit onderzoek.

5.3 Aanbevelingen

In dit onderzoek zijn een aantal aspecten niet meegenomen die wellicht wel interessant zijn voor het al dan niet kiezen van een alternatief schooltijdenmodel. Voor vervolgonderzoek wil ik de volgende aanbevelingen doen.

Kosten: Er kan gekeken worden naar welke extra kosten de school, maar ook de ouders, krijgen wanneer er voor een ander schooltijdenmodel wordt gekozen. De kosten voor opvang en extra hulp aan de school kunnen dan bijvoorbeeld meegenomen worden. Voor ouders kunnen de kosten voor de voorschoolse, tussentijdse en naschoolse opvang hoger (of lager) worden door een ander schooltijdenmodel.

Ouders: In een vervolgstudie kan gekeken worden of ouders met jonge kinderen verschillen van mening van ouders met oudere kinderen. In de literatuur is te lezen dat steeds meer jonge ouders gebruik maken van opvang buiten school. Er kan gekeken worden of jonge ouders minder moeite hebben met meer opvanguren voor hun kinderen dan oude ouders. Ook kan er dan gekeken worden of ouders met jongere kinderen minder moeite hebben met meer opvanguren voor hun kinderen dan ouders met oudere kinderen.

Ouderbetrokkenheid: Er is nu weinig onderzoek gedaan naar de invloed van een ander schooltijdenmodel op de betrokkenheid van ouders bij de school.

Leerkrachten: In een vervolgstudie kan gekeken worden of jaren ervaring of leeftijd van de leerkrachten een rol spelen bij een keuze voor een bepaald schooltijdenmodel en de bereidwilligheid om een verandering aan te brengen in het huidige systeem.

6. Referenties

- Adelmund, K. Y. I. J. (2006). *Schooltijden in het primair onderwijs*.
- Antonides, M. W. (2013). *Oriënteren op het Integraal Kindcentrum*. (Master), Universiteit Utrecht.
- Aronen, E. T., Vuontela, V., Steenari, M. R., Salmi, J., & Carlson, S. (2005). Working memory, psychiatric symptoms, and academic performance at school. *Neurobiology of Learning and Memory*, 83(1), 33-42. doi:10.1016/j.nlm.2004.06.010
- Bach Kolling, N. (2014). *De invloed van de thuisomgeving op leespresentaties : onderzoek naar de samenhang tussen de thuisomgeving en de leesprestaties van leerlingen in het primair onderwijs*. University of Twente. Retrieved from <http://essay.utwente.nl/66711/>
- Bakker, J. T. A. (2002). Jean Piaget: de ontwikkeling van de intelligentie. *De wereld van het jonge kind*, 29, 312-315.
- Ball, D. L., Sleep, L., Boerst, T. A., & Bass, H. (2009). Combining the development of practice and the practice of development in teacher education. *The Elementary School Journal*, 109(5), 458-474.
- Ball, D. L., Thames, M. H., & Phelps, G. (2008). Content knowledge for teaching what makes it special? *Journal of teacher education*, 59(5), 389-407.
- Berding, J., & Pols, W. (2006). *Schoolpedagogiek: opvoeding en onderwijs in de basisschool*: Wolters-Noordhoff.
- Blok, H. (2004). Adaptief onderwijs: Betekenis en effectiviteit. *Pedagogische Studiën*, 81(1), 5-27.
- Boekaerts, M., & Simons, R. J. (2012). *Leren en instructie*: Koninklijke Van Gorcum.
- Boer, J., & Preuter, H. (2015). Bevorderende en belemmerende factoren voor de ontwikkeling van zelfstandig werken bij leerlingen op de basisschool.
- Boerjan, A. (2015). De invloed van de differentiatie door de leerkracht door middel van scaffolding op de intrinsieke motivatie van de leerlingen in combinatie- en reguliere basisschoolklassen.
- Bollen, E. (2010). *Wat je ziet ben je zelf - Een onderzoek naar reflectie op leerkrachtcommunicatie ten behoeve van leerlingen met ASS*.
- Burema, J., & Haring, E. (2011). Iedereen heeft het fijn op het schoolplein.
- Davy, J. A., Kincaid, J. F., Smith, K. J., & Trawick, M. A. (2007). An examination of the role of attitudinal characteristics and motivation on the cheating behavior of business students. *Ethics & Behavior*, 17(3), 281-302.
- Driel van, L. (2006). Professionalisering in school: een studie naar verbetering van het pedagogisch-didactisch handelen.
- Eilers, R. (2011). *Combinatiefuncties; de brug tussen opvang en onderwijs?* (Master), Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Fairchild, A. J., Horst, S. J., Finney, S. J., & Barron, K. E. (2005). Evaluating existing and new validity evidence for the Academic Motivation Scale. *Contemporary educational psychology*, 30(3), 331-358.
- Galindo, C., & Sheldon, S. B. (2012). School and home connections and children's kindergarten achievement gains: The mediating role of family involvement. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(1), 90-103. doi:10.1016/j.ecresq.2011.05.004
- Grinsven van, V. (2015). *Steeds meer basisscholen stappen over op nieuwe schooltijden* Retrieved from

- Grinsven van, V., & Beliaeva, T. (2015). *Nieuwe schooltijden in het basisonderwijs*. Retrieved from
- Hendriks, M. (2013). Doelgericht Leren binnen het Basisonderwijs. Een onderzoek naar de effecten van doelgericht leren op het gebruik van de zelfregulerende.
- Hoy, A. W., Hughes, M., & Walkup, V. (2007). *Psychology in Education*: Pearson Education.
- IBM Corp. (Released 2013). SPSS Statistics for Windows, (Version 22.0). New York: Armonk.
- Janssen, M., Chinapaw, M. J. M., Rauh, S. P., Toussaint, H. M., van Mechelen, W., & Verhagen, E. A. L. M. (2014). A short physical activity break from cognitive tasks increases selective attention in primary school children aged 10–11. *Mental Health and Physical Activity*, 7(3), 129-134.
doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.mhpa.2014.07.001>
- Jong de, L. J. M., & Altena, H. J. (2015). *Faseonderwijs in Nederland*. (Bachelor), University of Utrecht, Utrecht.
- Langen van, A., & Hulsen, M. (2000). *Schooltijden in het basisonderwijs: feiten en fictie*.
- Man de, H., & Coun, C. (2002). *Kennismaking met de organisatiekunde*. Amsterdam: Boom Lemma uitgevers.
- Minnaert, A., Spelberg, H. L., & Amsing, H. (2012). *Het pedagogisch quotiënt*: Bohn Stafleu van Loghum.
- Minnée, R. (2006). *Flexibilisering schooltijden in het primair onderwijs* (PO/BB-2006/11932).
- Muyskens, P., & Ysseldyke, J. E. (1998). Student academic responding time as a function of classroom ecology and time of day. *The Journal of Special Education*, 31(4), 411-424.
- Olderaan, W. (2014). De Ontwikkeling van Applied Games voor het Onderwijs.
- Powell, D. R., Son, S.-H., File, N., & San Juan, R. R. (2010). Parent–school relationships and children's academic and social outcomes in public school pre-kindergarten. *Journal of School Psychology*, 48(4), 269-292.
doi:<http://dx.doi.org/10.1016/j.jsp.2010.03.002>
- Schreuder, L. (2006). Schoolprogramma en bioritme. Retrieved from http://pdf.swphost.com/logacom/bredeschool2006/WS_4_-_Schoolprogramma_en_bioritme.pdf
- Schreuder, L. (2010). Biologisch ritme bepaalt de beste schooltijden. *Jeugd en Co Kennis*, 4(1), 19-27.
- Smit, F., Sluiter, R., & Driessen, G. (2006). Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief. *Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen*.
- Smith, P. L., & Ragan, T. J. (2005). *Instructional design*: Wiley New York, NY.
- Testu, F. (2001). rythmes de l'enfant : de l'horloge biologique aux rythmes scolaires. *Journal de Pédiatrie et de Puériculture*, 14(6), 380-382.
doi:[http://dx.doi.org/10.1016/S0987-7983\(01\)80106-7](http://dx.doi.org/10.1016/S0987-7983(01)80106-7)
- Verhulst, F. C. (2005). *De ontwikkeling van het kind*: Uitgeverij Van Gorcum.
- Veugelers, W. (2001). Chapter 8: Teachers, Values, and Critical Thinking. *Counterpoints*, 199-215.
- Veugelers, W., & Vedder, P. (2003). Values in teaching. *Teachers and Teaching: theory and practice*, 9(4), 377-389.
- Zoontjens, P. J. J. (2010). Regelgeving en principes. R. Klaver, & F. De Vijlder (Eds.) *Wat is goed onderwijs? Bestuur en regelgeving*, 61-81.

7. Bijlagen

Bijlage 1: De meest voorkomende schooltijdenmodellen in Nederland (Grinsven van & Beliaeva, 2015)

Soort	Uitwerking
Het traditionele model	De school start tussen 8.30 uur en 8.45 uur en gaat tussen 14.30 uur en 15.30 uur uit. Tussen de middag eten de kinderen thuis of zij blijven over. Op woensdagmiddag is iedereen vrij. Op vrijdagmiddag is de onderbouw vrij.
Het Hoorns model	Gelijk aan het traditionele model, maar alle kinderen zijn naast de woensdagmiddag, ook de vrijdagmiddag vrij.
Het continuurooster	Vier dagen les, met een korte middagpauze op school. De kinderen zijn woensdagmiddag vrij. De onderbouw is vaak ook op vrijdagmiddag vrij. De eindtijd ligt vaak om 14.45 uur.
Het vijf gelijke dagenmodel	Vijf dagen gelijke schooltijden. Er zijn geen vrije middagen en de kinderen blijven in de middagpauze op school. De eindtijd ligt vaak op 14.00 uur of 14.30 uur.
Het bioritme- model	Leren volgens het bioritme. Dit houdt in dat de lessen van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.30 uur tot 16.30 uur worden gegeven. Er is een lange middagpauze (van 12.00 uur tot 14.30 uur) met opvang op school. Dit is inclusief lunch, ontspanning, sport en cultuur.
Het 7-tot-7 model/integraal kindcentrum	De school is het hele jaar geopend van 7.00 uur tot 19.00 uur. Er wordt een aaneengesloten programma aangeboden met afwisseling in blokken onderwijs, opvang, sport en ontspanning. Er zijn geen vaste pauzes of vrije middagen.

Bijlage 2: Online vragenlijst ouders OBS Weisterbeek

Schooltijdenmodel

Hallo,

Mijn naam is Judith Klaasen en ik studeer onderwijskunde aan Universiteit Twente in Enschede. Onderwijs staat niet stil. De methodes worden steeds weer vernieuwd, er worden tablets en digiborden ingezet ter ondersteuning van het onderwijs en zo zijn er nog vele andere veranderingen. Een verandering waar veel scholen tegenwoordig mee bezig zijn is de verandering van het traditionele schooltijdenmodel naar een nieuw model. Op dit moment doe ik onderzoek naar de verschillende manieren waarop je de schooltijden kunt indelen. Door middel van deze (volledig anonieme) enquête zal ik uw wensen, de mogelijke extra kosten en uw betrokkenheid bij school in kaart brengen.

Alvast bedankt voor het invullen van deze enquête. Vergeet alstublieft na het invullen van deze enquête niet op de 'Verstuur'knop te klikken.

Start

www.thesistools.com

Schooltijdenmodel

1.

Vul onderstaande gegevens in.

Naam school.	
Hoeveel kinderen heeft u op school zitten?	
In welke groep(en)	

Volgende

www.thesistools.com

Er zal gekeken worden naar de volgende modellen:

Het huidige schooltijdenmodel

Van 8.30 uur tot 12.00 uur les en van 13.15 uur tot 15.15 uur les. Van 12.00 uur tot 13.15 uur blijven de kinderen over of gaan naar huis om daar te lunchen. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. Groep 1 tot en met 4 is ook op vrijdagmiddag vrij.

Het continuooster

Maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag de hele dag les, met een korte middagpauze (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen) op school. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. De onderbouw is vaak ook op vrijdagmiddag vrij. De eindtijd ligt vaak om 14.45 uur.

Het vijf- gelijke- dagenmodel

Vijf dagen gelijke schooltijden. Er zijn geen vrije middagen en de kinderen blijven in de middagpauze op school (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen. De eindtijd ligt vaak op 14.00 uur of 14.30 uur.

Het bioritme model

Leren volgens het bioritme. Dit houdt in dat de lessen van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.30 uur tot 16.30 uur worden gegeven. Er is een lange middagpauze (van 12.00 uur tot 14.30 uur) met opvang op school. Dit is inclusief lunch, ontspanning, sport en cultuur.

Het 7 tot 7 model

De school is het hele jaar geopend van 7.00 uur tot 19.00 uur. Er wordt een aaneengesloten programma aangeboden met afwisseling in blokken onderwijs, opvang, sport en ontspanning. Er zijn geen vaste pauzes of vrije middagen.

2.

Geef voor elk van de schooltijdenmodellen in onderstaand schema aan in welke mate uw huidige werkzaamheden bij het model passen.

Het huidige schooltijdenmodel

Zeer slecht

Zeer goed

Het continuurooster	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3.

Geef voor elk van de schooltijdenmodellen in onderstaand schema aan wat voor uw kind(eren) van toepassing is wat betreft de duur van de middagpauze.

	veel te kort	te kort	goed	te lang	veel te lang
Het huidige schooltijdenmodel	☐	☐	☐	☐	☐
Het continuurooster	☐	☐	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐	☐	☐

4.

Het heeft mijn voorkeur dat de kinderen tijdens de middagpauze eten met: *

- ☐ De docent
☐ Overblijfouders
☐ Professionele opvang
☐ Anders, namelijk

5.

Blijft uw kind/blijven uw kinderen op dit moment over?

Wanneer 'Ja' geantwoord, graag toelichten (hoe vaak, alle kinderen?).

☐ Ja

☐ Nee

Volgende

www.thesistools.com

De modellen:

Het huidige schooltijdenmodel

Van 8.30 uur tot 12.00 uur les en van 13.15 uur tot 15.15 uur les. Van 12.00 uur tot 13.15 uur blijven de kinderen over of gaan naar huis om daar te lunchen. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. Groep 1 tot en met 4 is ook op vrijdagmiddag vrij.

Het continurooster

Maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag de hele dag les, met een korte middagpauze (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen) op school. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. De onderbouw is vaak ook op vrijdagmiddag vrij. De eindtijd ligt vaak om 14.45 uur.

Het vijf- gelijke- dagenmodel

Vijf dagen gelijke schooltijden. Er zijn geen vrije middagen en de kinderen blijven in de middagpauze op school (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen. De eindtijd ligt vaak op 14.00 uur of 14.30 uur.

Het bioritme model

Leren volgens het bioritme. Dit houdt in dat de lessen van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.30 uur tot 16.30 uur worden gegeven. Er is een lange middagpauze (van 12.00 uur tot 14.30 uur) met opvang op school. Dit is inclusief lunch, ontspanning, sport en cultuur.

Het 7 tot 7 model

De school is het hele jaar geopend van 7.00 uur tot 19.00 uur. Er wordt een aaneengesloten programma aangeboden met afwisseling in blokken onderwijs, opvang, sport en ontspanning. Er zijn geen vaste pauzes of vrije middagen.

6.

Geef voor elk van de schooltijdenmodellen in onderstaand schema aan in welke mate u meer/minder gebruik zult maken van naschoolse opvang.

	Minder	Gelijk	Meer
Het continuooster	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐

7.

Maakt u op dit moment gebruik van naschoolse opvang (door familieleden, BSO of vrienden etc.) voor uw kind(eren)?

Als het antwoord 'Ja' is, graag aangeven hoe uw kind(eren) word(t)(en) opgevangen.*

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Volgende

www.thesistools.com

De modellen:

Het huidige schooltijdenmodel

Van 8.30 uur tot 12.00 uur les en van 13.15 uur tot 15.15 uur les. Van 12.00 uur tot 13.15 uur blijven de kinderen over of gaan naar huis om daar te lunchen. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. Groep 1 tot en met 4 is ook op vrijdagmiddag vrij.

Het continurooster

Maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag de hele dag les, met een korte middagpauze (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen) op school. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. De onderbouw is vaak ook op vrijdagmiddag vrij. De eindtijd ligt vaak om 14.45 uur.

Het vijf- gelijke- dagenmodel

Vijf dagen gelijke schooltijden. Er zijn geen vrije middagen en de kinderen blijven in de middagpauze op school (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen. De eindtijd ligt vaak op 14.00 uur of 14.30 uur.

Het bioritme model

Leren volgens het bioritme. Dit houdt in dat de lessen van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.30 uur tot 16.30 uur worden gegeven. Er is een lange middagpauze (van 12.00 uur tot 14.30 uur) met opvang op school. Dit is inclusief lunch, ontspanning, sport en cultuur.

Het 7 tot 7 model

De school is het hele jaar geopend van 7.00 uur tot 19.00 uur. Er wordt een aaneengesloten programma aangeboden met afwisseling in blokken onderwijs, opvang, sport en ontspanning. Er zijn geen vaste pauzes of vrije middagen.

8.

Geef voor elk van de schooltijdenmodellen in onderstaand schema aan in welke mate u meer/minder betrokken zult zijn bij school, in vergelijking met nu.

	Minder	Gelijk	Meer
Het continurooster	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐

9.

In onderstaand schema geeft u aan in welke mate u meer/minder inzetbaar bent voor hulp aan school (knutselmoeder, leesmoeder etc.) bij het genoemde model.

	Minder	Gelijk	Meer
Het continuurooster	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐

Volgende

www.thesistools.com

10.

Rangschik de vijf modellen op persoonlijke voorkeur (Nummer 1 ziet u het liefst, nummer 5 het minst graag gehanteerd worden op de school van uw kinderen). Gebruik hierbij:

- Het huidige schooltijdenmodel
- Het continuurooster
- Het vijf- gelijke- dagenmodel
- Het bioritme model
- Het 7 tot 7 model

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

11.

Heeft u nog opmerkingen?

Bedankt voor het beantwoorden van de vragen.

Klik op 'Verstuur' om uw antwoorden te versturen.

Verstuur

www.thesistools.com

Bedankt voor het invullen van de enquête!

www.thesistools.com

Bijlage 3: Online vragenlijst leerkrachten en management OBS Weisterbeek

Schooltijdenmodel

Hallo,

Mijn naam is Judith Klaasen en ik studeer onderwijskunde aan Universiteit Twente in Enschede. Onderwijs staat niet stil. De methodes worden steeds weer vernieuwd, er worden tablets en digiborden ingezet ter ondersteuning van het onderwijs en zo zijn er nog vele andere veranderingen. Een verandering waar veel scholen tegenwoordig mee bezig zijn is de verandering van het traditionele schooltijdenmodel naar een nieuw model. Op dit moment doe ik onderzoek naar de verschillende manieren waarop je de schooltijden kunt indelen. Door middel van deze (volledig anonieme) enquête zal ik een beeld krijgen van de behoeften van alle betrokkenen.

Alvast bedankt voor het invullen van deze enquête. Vergeet alstublieft aan het einde van deze enquête niet op de 'Verstuur'knop te klikken.

Start

www.thesistools.com

Schooltijdenmodel

1.

Vul onderstaande gegevens in.

Naam school	
Functie	
Hoeveel uur werkt u?	
Welke groep(en) geeft u les?	

Volgende

www.thesistools.com

In dit onderzoek zal gekeken worden naar de volgende modellen:

Het huidige schooltijdenmodel

Van 8.30 uur tot 12.00 uur les en van 13.15 uur tot 15.15 uur les. Van 12.00 uur tot 13.15 uur blijven de kinderen over of gaan naar huis om daar te lunchen. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. Groep 1 tot en met 4 is ook op vrijdagmiddag vrij.

Het continuurooster

Maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag de hele dag les, met een korte middagpauze (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen) op school. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. De onderbouw is vaak ook op vrijdagmiddag vrij. De eindtijd ligt vaak om 14.45 uur.

Het vijf- gelijke- dagenmodel

Vijf dagen gelijke schooltijden. Er zijn geen vrije middagen en de kinderen blijven in de middagpauze op school (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen. De eindtijd ligt vaak op 14.00 uur of 14.30 uur.

Het bioritme model

Leren volgens het bioritme. Dit houdt in dat de lessen van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.30 uur tot 16.30 uur worden gegeven. Er is een lange middagpauze (van 12.00 uur tot 14.30 uur) met opvang op school. Dit is inclusief lunch, ontspanning, sport en cultuur.

Het 7 tot 7 model

De school is het hele jaar geopend van 7.00 uur tot 19.00 uur. Er wordt een aaneengesloten programma aangeboden met afwisseling in blokken onderwijs, opvang, sport en ontspanning. Er zijn geen vaste pauzes of vrije middagen.

2.

Geef voor het genoemde model aan in hoeverre u uw dagelijkse bezigheden naast uw werk kunt uitvoeren.

Het huidige schooltijdenmodel

Zeer slecht

Zeer goed

Het continuurooster	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3.

Geef voor het genoemde model aan wat volgens u van toepassing is op uw leerlingen wat betreft de duur van de middagpauze.

	veel te kort	te kort	goed	te lang	veel te lang
Het huidige schooltijdenmodel	☐	☐	☐	☐	☐
Het continuurooster	☐	☐	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐	☐	☐

4.

Geef aan welke vorm van opvang tijdens de middagpauze volgens u wenselijk is bij het genoemde model.

	De docenten	Overblijfouders	Professionele opvang
Het huidige schooltijdenmodel	☐	☐	☐
Het continuurooster	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐

Het bioritme model	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐

5.

Geef voor het genoemde model aan in hoeverre u bereid bent tijdens de middagpauze samen te lunchen met de kinderen.

Het huidige schooltijdenmodel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het continuurooster	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Volgende

www.thesistools.com

De modellen:

Het huidige schooltijdenmodel

Van 8.30 uur tot 12.00 uur les en van 13.15 uur tot 15.15 uur les. Van 12.00 uur tot 13.15 uur blijven de kinderen over of gaan naar huis om daar te lunchen. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. Groep 1 tot en met 4 is ook op vrijdagmiddag vrij.

Het continuurooster

Maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag de hele dag les, met een korte middagpauze (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen) op school. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. De onderbouw is vaak ook op vrijdagmiddag vrij. De eindtijd ligt vaak om 14.45 uur.

Het vijf- gelijke- dagenmodel

Vijf dagen gelijke schooltijden. Er zijn geen vrije middagen en de kinderen blijven in de middagpauze op school (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen. De eindtijd ligt vaak op 14.00 uur of 14.30 uur.

Het bioritme model

Leren volgens het bioritme. Dit houdt in dat de lessen van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.30 uur tot 16.30 uur worden gegeven. Er is een lange middagpauze (van 12.00 uur tot 14.30 uur) met opvang op school. Dit is inclusief lunch, ontspanning, sport en cultuur.

Het 7 tot 7 model

De school is het hele jaar geopend van 7.00 uur tot 19.00 uur. Er wordt een aaneengesloten programma aangeboden met afwisseling in blokken onderwijs, opvang, sport en ontspanning. Er zijn geen vaste pauzes of vrije middagen.

6.

Geef voor elk van de modellen aan wat voor uw leerlingen van toepassing is wat betreft de duur van de middagpauze.

	veel te kort	te kort	goed	te lang	veel te lang
Het huidige schooltijdenmodel	☐	☐	☐	☐	☐
Het continuooster	☐	☐	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐	☐	☐

7.

Geef voor elk van de modellen aan wat voor u van toepassing is wat betreft de duur van de middagpauze.

veel te kort te kort goed te lang veel te lang

Het huidige schooltijdenmodel	☐	☐	☐	☐	☐
Het continurooster	☐	☐	☐	☐	☐
Het vijf- gelijke- dagenmodel	☐	☐	☐	☐	☐
Het bioritme model	☐	☐	☐	☐	☐
Het 7 tot 7 model	☐	☐	☐	☐	☐

Volgende

www.thesistools.com

De modellen:

Het huidige schooltijdenmodel

Van 8.30 uur tot 12.00 uur les en van 13.15 uur tot 15.15 uur les. Van 12.00 uur tot 13.15 uur blijven de kinderen over of gaan naar huis om daar te lunchen. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. Groep 1 tot en met 4 is ook op vrijdagmiddag vrij.

Het continurooster

Maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag de hele dag les, met een korte middagpauze (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen) op school. Op woensdagmiddag zijn de kinderen vrij. De onderbouw is vaak ook op vrijdagmiddag vrij. De eindtijd ligt vaak om 14.45 uur.

Het vijf- gelijke- dagenmodel

Vijf dagen gelijke schooltijden. Er zijn geen vrije middagen en de kinderen blijven in de middagpauze op school (bijv. 15 minuten eten, 15 minuten spelen. De eindtijd ligt vaak op 14.00 uur of 14.30 uur.

Het bioritme model

Leren volgens het bioritme. Dit houdt in dat de lessen van 10.00 tot 12.00 uur en van 14.30 uur tot 16.30 uur worden gegeven. Er is een lange middagpauze (van 12.00 uur tot 14.30 uur) met opvang op school. Dit is inclusief lunch, ontspanning, sport en cultuur.

Het 7 tot 7 model

De school is het hele jaar geopend van 7.00 uur tot 19.00 uur. Er wordt een aaneengesloten programma aangeboden met afwisseling in blokken onderwijs, opvang, sport en ontspanning. Er zijn geen vaste pauzes of vrije middagen.

8.

Geef de voor- en nadelen die volgens u passen bij de verschillende modellen.

Voordelen:

Nadelen:

9.

Rangschik de vijf verschillende schooltijdenmodellen (Nummer 1 ziet u het liefst, nummer 5 het minst graag gehanteerd worden op de school waar u les geeft) op persoonlijke voorkeur.

- Het huidige schooltijdenmodel
- Het continuooster
- Het vijf- gelijke- dagenmodel
- Het bioritme model
- Het 7 tot 7 model

1.

2.

3.

4.

5.

10.

Heeft u nog opmerkingen?

Bedankt voor het beantwoorden van de vragen.

Klik op 'Verstuur' om uw antwoorden te versturen.

Verstuur

www.thesistools.com

Bedankt voor het invullen van de enquête!

www.thesistools.com

Bijlage 4: Vragenlijst scholen al aangepast schooltijdenmodel

Deze vragen worden gesteld aan betrokkenen van scholen waar al eerder afgestapt is van een “achterhaald” schooltijdenmodel.

1. Naam:
2. Welk schooltijdenmodel:
3. Wanneer ingevoerd?
4. Waarom is besloten dit model in te voeren?

Doordat er met allerlei facetten rekening moet worden gehouden is het ontwerpen van goed onderwijs geen makkelijke taak. De school moet vanuit verschillende perspectieven vorm geven aan de school en haar onderwijs (Driel van, 2006). Er kan binnen een onderwijsvisie onderscheid gemaakt worden tussen drie perspectieven: organisatorisch perspectief, pedagogisch perspectief en didactisch perspectief. Deze perspectieven zijn in de praktijk onlosmakelijk met elkaar verbonden en zullen veelal overlap vertonen (Jong de & Altena, 2015).

6. Hoe kwam dit perspectief tot uiting in het oude model en hoe komt dit nu tot uiting?

Organisatorisch: Een organisatie is een instrument of hulpmiddel dat gebruikt wordt om activiteiten van een groep mensen te coördineren om doelen te kunnen behalen (Jong de & Altena, 2015).

Pedagogisch: Scholen hebben een pedagogische functie. Dat wil zeggen dat de school binnen het onderwijs ook aandacht moet hebben voor de ontwikkeling van normen en waarden, het bevorderen van communicatie en het op een juiste manier participeren in de samenleving (Veugelers, 2001; Veugelers & Vedder, 2003). Het pedagogisch perspectief van een school moet gericht zijn op kennis hebben van de leerlingen als individu. (Ball et al., 2009; Ball et al., 2008; Jong de & Altena, 2015). Dit betekent dat je vanuit de ogen en oren van een kind moet kunnen kijken en luisteren.

Didactisch: Didactiek heeft met name betrekking op de wijze waarop de leerstof wordt aangeleerd (Jong de & Altena, 2015). Het didactisch perspectief van een school heeft te maken met de wijze waarop de leerkrachten van die school de leerstof aan proberen te leren. Er zijn verschillende manieren om kinderen iets aan te leren. Deze theorieën worden de leertheorieën genoemd (Hoy et al., 2007).

Concepten:

Organisatorisch perspectief

- Structuur en rust
- Meer tijd voor leerkrachten om lessen voor te bereiden/vergaderen
- Betrokkenheid ouders

Pedagogisch perspectief

- Concentratie leerlingen
- Leerprestaties
- Nog tijd voor normen en waarden?

Didactisch perspectief

- Meer tijd voor scholing leerkrachten
- Concentratie leerlingen
- Voldoende tijd/goede tijd voor leerstof?

Praktische vragen

7. Wat waren en zijn de tijden van pauzes nu? Is de lengte goed?
8. Wat heeft u gemerkt nadat er een ander schooltijdenmodel is ingevoerd?
 - Betrokkenheid van ouders
 - BSO – wordt hier meer/minder gebruik van gemaakt?
 - Zijn er kinderen van school gehaald?
9. Hoe worden de kinderen tussen de middag opgevangen?
10. Zijn er nu daadwerkelijk minder studiedagen?
11. Kon elke leerkracht hetzelfde aantal uren blijven werken?

Bijlage 5: Samenvatting van scholen met een niet traditioneel schooltijdenmodel

Tabel 1

Samenvatting van scholen met een continurooster.

	School 1	School 2	School 3
Model	Continurooster	Continurooster	Continurooster
Ingevoerd	2012-2013	2014-2015	2014-2015
Lengte pauze	45 minuten	30 minuten	45 minuten
Opvang pauze	Leerkracht	Ouders	Leerkracht en extern
Perspectief	Organisatorisch	Organisatorisch	Organisatorisch/pedagogisch
Vraag vanuit	Ouders	Ouders/leerkracht	Leerkracht
Concentratie verhogen	stillezen	Geen, kinderen zijn rustiger als ze binnen het schoolse blijven dan wanneer zij naar huis gaan	Geen, kinderen zijn rustiger als ze binnen het schoolse blijven dan wanneer zij naar huis gaan

Tabel 2

Samenvatting van scholen met een vijf gelijke dagenmodel.

	School 4	School 5
Model	5 gelijke dagenmodel	5 gelijke dagenmodel
Ingevoerd	2007-2008	2013-2014
Lengte pauze	45 minuten	Geen
Opvang pauze	Leerkracht	Kinderen zijn 13.15 vrij
Perspectief	Nieuwe school: pedagogisch/didactisch/organisatorisch	Organisatorisch/pedagogisch
Vraag vanuit	Nieuwe school, nieuwe visie	Omgeving, meegaan met de veranderingen die plaatsvonden.
Concentratie verhogen	Geen	Diverse ontspanning en inspanningsmomenten. Er heerst veel rust in de klas, doordat de leerlingen de hele dag de structuur van de klas en leerkracht aangereikt krijgen

Tabel 3.

Samenvatting van scholen met een zeven tot zevenmodel.

	School 6	School 7
Model	7 tot 7 model	7 tot 7 model
Ingevoerd	2012-2013	2010-2011
Lengte pauze	30 minuten	30 minuten
Opvang pauze	Leerkracht	Leerkracht
Perspectief	Organisatorisch	pedagogisch/didactisch/organisa torisch
Vraag vanuit	Nieuwe school. De school staat in een nieuwe wijk en wilde flexibel zijn naar werkende ouders.	Vanuit de landelijke denktank tot ideeën gekomen en een sterrenschool ontwikkeld. Onderwijs is meer ingericht voor de huidige maatschappij.
Concentratie verhogen	Geen	Geen

Tabel 4

Samenvatting van scholen met een bioritmemodel.

	School 8
Model	Bioritmemodel
Ingevoerd	2008-2009
Lengte pauze	Wisselend
Opvang pauze	Managementteam, sportleerkracht
Perspectief	Didactisch
Vraag vanuit	Leerkracht/management
Concentratie verhogen	Volgens bioritme ingedeeld.